

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET NEDERLANDSCH ECONOMISCH INSTITUUT

20^e JAARGANG

WOENSDAG 25 DECEMBER 1935

No. 1043

COMMISSIE VAN REDACTIE:

P. Lieftinck; N. J. Polak; J. Tinbergen; F. de Vries en
H. M. H. A. van der Valk (Redacteur-Secretaris).

Redactie-adres: Pieter de Hoochweg 122, Rotterdam.

Aangeteekende stukken: Bijkantoor Ruigplaatweg.

Telefoon Nr. 35000. Postrekening 8408.

Advertenties f 0,50 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: Nijgh & van Ditmar N.V., Uitgevers, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage. Postchèque- en giro-rekening No. 145192.

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 23,— per jaar. Losse nummers 50 cent. Economisch-Statistisch Kwartaalbericht f 1,—. Leden en donateurs ontvangen het weekblad en het Kwartaalbericht gratis en een reductie op de verdere publicaties. Nummer Crisispolitiek 60 cents.

INHOUD.

Blz.

ONVOORZIENE GEVOLGEN VAN CONTINGENTEERINGEN EN ANDERE DWANGMAATREGELEN door Ing. S. L. Wijnenbergen 1126

Suikerindustrie op Java door Th. Ligthart 1127

Eenige beschouwingen over de theerrestrictie..... 1129

De strijd in Duitschland om het begrip „rechtvaardige prijs” door L. J. Lagendijk 1131

Eenige beschouwingen over den buitenlandschen handel van Iran door Dr. V. Krassin 1132

Het Zwitsersche hotelplan door Dr. H. M. H. A. van der Valk 1134

AANTEKENINGEN:

Sterke ontwikkeling van de goudproductie in Rusland 1135

De monetaire tegenstellingen in Duitschland.... 1135

De Britsch-Indische suikerproductie 1136

INGEZONDEN STUKKEN:

Waarom wordt de storting der winst op de vermunting van het grove zilver in het Indische muntfonds niet opgeschort? door J. van Ettinger 1136

ONTVANGEN BOEKEN 1137

STATISTIEKEN 1137—1140
Geldkoersen. — Wisselkoersen. — Bankstaten.

24 DECEMBER 1935.

Het aspect van de geldmarkt bleef deze week tamelijk wel onveranderd. Het resultaat van de inschrijving op het schatkistpapier was voor den Minister niet zoo bijzonder gunstig. De inschrijving had juist op den meest ongunstigen dag plaats. De bijzonderheden zijn als volgt:

	in mill.Gulden		prijs	rendement
	ingeschr.	toegew.		
3-maands	37.84	33.81	991.10	bijna 3 ¹ / ₂ %
6-maands	7.28	6.88	981.—	3 ³ / ₄ „
1-jaars 4 %	12.25	8.81	1.001.25	3 ⁷ / ₈ „
3-jaars 4 „	1.409	0.605	1.002.50	3 ¹⁵ / ₁₆ „
5-jaars 4 „	4.703	2.643	1.001.—	bijna 4 „
	63.482	52.748		

Het gevraagde bedrag bedroeg f 65 miljoen. Voor drie maanden bankaccepten, die in het midden der week slechts tegen bank-rente onder te brengen waren, kwam ook weder geld beschikbaar; zij werden tenslotte op 3¹/₄ pCt. verhandeld. Halfjaars papier doet 3¹/₂ pCt., jaars 3¹/₂ à 5⁸/₈ pCt. Waarschijnlijk met het oog op „window-dressing” was er tamelijk vroeg naar call, waarvan de rente opliep tot 1¹/₂ pCt. Prolongatie noteerde 3 à 3¹/₄ pCt.

* * *

De wisselmarkt is deze week rustig gebleven, hoewel er toch oorzaken te over waren, die de situatie ongunstig hadden kunnen beïnvloeden. De politieke gebeurtenissen in Engeland en Frankrijk, alsmede de zoo belangrijke zilverkwestie, die zich ook op de wisselmarkt zou moeten doen gevoelen, hadden maar weinig invloed op den gang van zaken. Het Pond Sterling is met kleine fluctuaties rond de 7.27¹/₂ blijven schommelen; de Dollar noteerde ca. 1.47⁵/₈. De \$/£ koers werd op ca. 4.92³/₄ gehouden. Fransche Francs konden zich niet handhaven; zij liepen van 9.76 op 9.72¹/₂, terug. In Parijs was er veel vraag naar deviezen; £/Frs. kwamen van 74.50 op 74.85, terwijl de Dollar daar weder op 15.18¹/₂, dus ongeveer op het gouduitvoerpunt is te land gekomen. Belga's zakten in van 24.90 tot 24.85. Zwitsersche Francs sloten op 47.90, na voorbijgaand tot 47.83 te zijn gedaald. Marken met weinig handel 59.32¹/₂. Registermarken waren aangeboden, waardoor de prijs eenigszins terugliep. De groote vraag, die er de laatste weken was naar Creditspermarken, heeft eveneens plaats gemaakt voor aanbod met teruglopende prijzen. In Noorwegen, waar de wisselhandel tijden lang aan beperkende bepalingen gebonden is geweest, schijnt men thans de banken meer de vrije hand te laten. Na opheffing van den dagelijks ambtelijk vastgestelden in- en verkoopkoers voor Londen, heeft men nu ook den termijnhandel vrijgegeven. Canadeesche Dollars 1.46⁵/₈. Argentijnsche Pesos 40¹/₈. Milreis teruglopend 8¹/₁₆.

Toen in het midden der week de politieke berichten ongunstiger luiden, zijn de marges op de termijnmarkt opgelopen. Ponden op één- en drie maanden noteerden tenslotte 3¹/₄ en 10³/₄ p. boven contant, Dollars 3¹/₄ en 2¹/₂ c. Het déport op den Franschen Franc is grooter geworden: 10 en 20 p. onder den kassaprijs.

Op de goudmarkt werd wel een en ander omgezet. Baren levering Amsterdam noteerden f 1.651, levering Londen f 1.650,50. Eagles en Sovereigns waren weder voor buitenlandsche rekening gezocht; de prijzen zijn 2.49⁵/₈ en 12.28. Gouden Tientjes 10.13. De moeilijkheden op de zilvermarkt gaan hier tamelijk wel onopgemerkt voorbij; er zijn hier te lande voor zoover bekend geen posities van belang in zilver. Marken bankpapier grootere coupures 35.25, twintigjes en zilveren munten 40.

ONVOORZIENE GEVOLGEN VAN CONTINGENT- TEERINGS- EN ANDERE DWANGMAATREGELEN.

Naast en eigenlijk juist als reactie op de nadeelen, welke op de gemeenschap en meer speciaal op de verbruikers als gevolg der contingentteering en andere dwangmaatregelen drukken, zal er een belangrijke vervorming in de structuur van ons bedrijfsleven ontstaan.

De voor de hand liggende gang van zaken lijkt daarbij deze. De verbruikers zullen meer en meer gaan beseffen, dat met hun behoeftebevrediging, hoewel zij de belangrijkste factor is ter bepaling van de intensiteit van het productieproces, bij de vaststelling der regeeringsmaatregelen vrijwel geen rekening gehouden wordt. Zij zullen inzien, dat voor de behoeftebevrediging integendeel duurder betaald moet worden, hetgeen leidt tot inkrimping van het verbruik en dus ook van de productie — een versobering inderdaad, maar toch wel niet die, welke de Regeering als doelstelling van haar politiek stelt. Zij zullen daarbij ook tot het inzicht komen, dat tegenover die nadeelen voor de verbruikers veelal tastbare voordeelen staan voor de betrekkelijk kleine groep van belanghebbenden, onder wier aandrang de Regeering de dwangmaatregelen heeft ingevoerd en wier invloed zich daarbij natuurlijk eenzijdig heeft doen gelden.

Dit inzicht wordt sterker naar gelang de regeeringsmaatregelen meer onderdeelen der productie gaan beheerschen, deze daardoor achteruitgaat en de werkloosheid toeneemt, met als noodzakelijk gevolg verder afnemend verbruik. De practijk geeft een duidelijk beeld van dit proces.

De indruk wordt gevestigd, dat de weg, die oorspronkelijk ingeslagen werd om de gevolgen van de plotseling intredende crisis op te vangen, thans bewandeld wordt met de gedachte, dat op deze wijze de welvaart weder zou zijn te herstellen. Ter verkrijging van meer welvaart zal echter niet het secundaire productieproces uitsluitend gesteund moeten worden, doch zal de tendens der maatregelen in hoofdzaak moeten zijn stimuleering van de primaire behoeftebevrediging.

Thans ontstaat er bij de verbruikers door de prijsverhoogingen een steeds groeiende ontevredenheid, die naast andere gevolgen ertoe zal moeten leiden, dat naar economische middelen tot verweer gezocht zal worden.

Wat hierop nog belemmerend werkt, is het gebrek aan organisatie van de verbruikers, die, zoolang de markt niet onder den invloed van overheidsmaatregelen in een monopoliepositie gedrongen werd, minder behoefte daaraan gevoelden.

Het kan dan ook op den duur niet uitblijven, dat van deze zijde tot verzet en tegenmaatregelen zal worden overgegaan, maatregelen, die als het ware het natuurlijk complement zullen vormen van de eerstbedoelde. Eerst als de verbruikers erin geslaagd zullen zijn gelijksoortigen invloed op de maatregelen uit te oefenen als de producenten, zal het verstoorde evenwicht tot zekere hoogte weer hersteld zijn.

Voor de hand ligt, dat bij de invoering der maatregelen zich oorspronkelijk de behoefte aan georganiseerde tegenmaatregelen minder deed voelen, omdat het regeeringsingrijpen veelal als tijdelijk werd aangekondigd en de gevolgen ervan zich niet direct openbaarden.

Thans wordt die behoefte zeer voelbaar.

Als middel van georganiseerd verweer zal m.i. de coöperatie sterk op den voorgrond kunnen treden.

Werkten de goed geleide coöperaties reeds voordeelig onder normale omstandigheden, onder de gewijzigde, profiteerend van de regeeringsmaatregelen, wordt de situatie van deze ondernemingen nog belangrijker gunstiger en het laat zich voorzien, dat de verbruikers er naar zullen streven de tengevolge van de dwangmaatregelen opgelegde prijsverhoogingen, via de coöperatie, te ontgaan.

Weliswaar is het de tendens van verschillende der door belanghebbenden vastgestelde dwangmaatregelen om door bescherming vestigingen van nieuwe of uitbreiding van de bestaande coöperaties tegen te gaan, doch in vele gevallen zal, als de druk groot wordt, hier wel een uitweg worden gevonden. Gedacht kan hierbij o.a. worden aan de overname van bestaande ondernemingen.¹⁾

Indien een uitweg in deze richting op groote schaal toepassing zou vinden, zouden de getroffen maatregelen wel eens een andere uitwerking kunnen veroorzaken dan de ordenaars er van verwacht hebben. Het is toch bekend, dat naast de productie-coöperaties ook de distributie- en verbruikcoöperaties bij gunstigen gang van zaken tegen eigen productie niet opzien.

In de N.R.C. van 29 October 1935 leest men in een artikel „Eenige beroering”, waarin een verslag gegeven wordt van een conferentie te Assen tusschen vertegenwoordigers van den Christelijken Middenstand en het Bestuur van de *nieuw opgerichte* Christelijke coöperatieve bakkerij „De Korenschoof”, het volgende:

„De middenstand wenschte alsnog dat het streven — „Oprichting van een coöperatieve vereeniging — werd „stopgezet en verklaarde zich bereid, in dat geval „al de voorloopig gemaakte kosten te vergoeden. Wilde „men dat niet, dan moest op strijd worden gerekend, waar- „bij ook pressie zou worden geoeffend op degenen, die zich „bij de coöperatie hebben aangesloten of zullen aansluiten „en die in enigerlei betrekking tot den middenstand staan. „De middenstand ging hierbij van de gedachte uit, dat die „stand het tegenwoordig reeds zoo moeilijk heeft en dat „het dus thans niet de tijd is om een coöperatie op te „richten.

„De heeren van de coöperatie daarentegen waren van „oordeel, dat het nu juist wel de tijd daarvoor is. De „loonen gaan omlaag, de prijzen omhoog en de mindere „man moet niet meer voor zijn dagelijksche behoeften uit- „geven dan strikt noodzakelijk is. Bovendien werken de „tijdsomstandigheden, die in het teken van saneering „staan, prijsafspraken in de hand, in welk verband gewe- „zen werd op den brandstoffenhandel. Men wenschte daar „nivelleerend tegen op te kunnen treden en zou dus met „de actie doorgaan.”

Ook andere mogelijkheden doen zich op dit terrein voor. Hechtere aaneensluiting van grootverbruikers behoeft niet denkbeeldig geacht te worden.

In de N.R.C. van 24 October jl. schrijft een medewerker uit Duitschland in een artikel over „De exportmarkt van ijzer”: „Het streven van enkele groepen om de prijzen „voor 1936 althans voor de prijsgebonden artikelen te ver- „hoogen, vindt weinig steun, daar men voorkomen wil, „dat reeds geopperde plannen van bepaalde afnemers, die „zich door oprichting van eigen bedrijven onafhankelijk „maken, uitgevoerd worden.”

Deze berichten zijn symptomen van den geconstateerden ontwikkelingsgang en zij spreken voor zichzelf.

Aan een besluit van grootere Gemeenten om tot overleg en samenwerking bij den inkoop van materialen te geraken, behoeven geen ernstige overwegingen in den weg te staan. Hierbij kunnen verschillende methoden gevolgd worden. Van de verste strekking zou zijn, dat de Gemeenten gezamenlijk zich direct bij de fabricage zouden interesseeren. Minder ver gaat de gemeenschappelijke aankoop van de productie van één of meer fabrieken.

Van de minst verre strekking, practisch eenvoudig te verwezenlijken en daarom het meest voor de hand liggend, zou gemeenschappelijke inkoop zijn. Voor een artikel als gebakken steen, waarvoor weliswaar geen contingentteering, doch in bepaalde kringen gedwongen samenwerking nagestreefd wordt, zou zulks bijv. zeer goed zijn uit te voeren.

Onredelijk en economisch onjuist zou het zijn, indien publieke lichamen, die met groote tekorten heb-

¹⁾ Deze weg wordt zelfs aangegeven in een overigeus zeer aanvechtbare brochure, uitgegeven door den Bond van Nederlandsche Handelaren in Brandstoffen, ter verdediging tegen aanvallen op de getroffen maatregelen voor de ordening van den brandstoffenhandel.

ben te kampen, tengevolge van druk door belanghebbenden op de Regeering uitgeoefend, door deze zouden worden gedwongen hun tekorten te vergroten ten behoeve van de instandhouding van overbodige steenfabrieken.

Gemeenschappelijke inkoop van andere artikelen, bijv. cement, keien, kolen, waarvoor, sedert de bescherming is ingevoerd, aanleiding zou kunnen bestaan, biedt ook mogelijkheden.

Nu de Regeering door tal van maatregelen de Gemeenten tot hogere uitgaven dwingt, om vervolgens de Gemeenten, wier begroting mede tengevolge van deze maatregelen te groote tekorten aanwijst, als noodlijdend te beschouwen, behoeft het toch niet onmogelijk geacht te worden, dat aan deze noodlijdende Gemeenten vrijstelling van deze extra heffingen verleend zou worden. Samenwerking van de getroffen Gemeenten zou ook met het oog hierop nuttig kunnen zijn.

In het algemeen kan men zeggen, dat hoe meer en vooral ook indien met succes wordt aangedrongen door producenten, handel en distributie, om door middel van eenzijdige bescherming hun positie te versterken, hierop een natuurlijke reactie van verbruikers, die zich aan alle zijden in het nauw gedreven gaan voelen, zal moeten volgen. In plaats van spreiding in de breedte zal een organisatie in de diepte optreden.

Het is waarschijnlijk, dat de regeeringsmaatregelen, afhankelijk als zij zijn van zich voortdurend wijzigende omstandigheden, niet van blijvenden aard zullen blijken. Daarentegen zullen de afweermaatregelen der verbruikers, eenmaal genomen en tot resultaat geleid hebbende, niet spoedig ongedaan gemaakt worden. Zij, die thans hun belang meenen te dienen door de Regeering en anderen te beïnvloeden tot het nemen van dwangmaatregelen, zullen goed doen hun licht ook eens op te steken bij den ijzerhandel, in welke branche als verzet tegen dwangmaatregelen van den handel en de internationale kartels, in 1916/17 de coöperatieve inkoopvereniging van metaal-industrieelen G.A. „coopra” tot stand kwam.

Op een ander gevolg van de maatregelen, dat zich begint te openbaren, moge ook hier nog de aandacht gevestigd worden. De contingentteering en de daarop volgende prijsafspraken, klantenbescherming, enz., leidt er toe, dat een intensieve bewerking van het afzetgebied veel minder noodzakelijk is geworden. Hierdoor wordt een gedeelte van het reizigers- en ander personeel overbodig en wordt de werkloosheid bevorderd. Ook zal het maken van reclame in sommige gevallen, bijv. waar de invoer van merkartikelen beperkt wordt, ingekrompen worden ten koste van de personeelbezetting, reclame-artikelfabrikanten, advertenties, enz.

In een ander geval ziet men de reclame toenemen door vestiging van tal van agentschappen, kostbare straatreclame e.d. Zoo bijv. bij den huisbrand. Zulk een reclame voor een artikel, waarvan de verbruikselasticiteit in hoofdzaak van het weer en niet van de reclame afhankelijk is, bevordert slechts verschuiving van den afzet in den detailhandel. Het algemeen belang wordt hierdoor in geen enkel opzicht gediend. Het is nu echter mogelijk de onkosten te bestrijden uit den meerprijs, die voor het artikel betaald moet worden, dank zij de prijsafspraken, enz., die nu ook voor dit artikel gedeclareerd kunnen worden. Het zijn de verbruikers, die gedwongen worden deze reclame voor hun rekening te nemen.

Over de gevolgen van de contingentteering van dit laatste artikel zouden nog wel meerdere opmerkingen te maken zijn. Met het bovenstaande moge echter voorloopig volstaan worden.

Van de voor de gemeenschap nadeelige en tot dusver niet algemeen voorziene gevolgen der dwangmaatregelen komen er in het hiervoorgaande eenige voldoende duidelijk naar voren.

S. L. WIJNBURGEN.

SUIKERINDUSTRIE OP JAVA.

De aangename overtuiging, dat Nederlandsch-Indië het dieptepunt van de crisis overschreden heeft en dat men er thans worstelt om de welvaart geleidelijk omhoog te voeren, wint veld. Vooral in Deli zijn de omstandigheden in gunstigen zin gewijzigd. De belangrijke verlaging van de invoerrechten op tabak in Amerika geeft gegronde hoop, dat dit product weldra in grotere hoeveelheden en tot betere prijzen geplaatst zal kunnen worden, de rubberondernemingen in deze landstreek behooren over het algemeen tot de goede, zoodat men aan mag nemen, dat zij de crisis te boven zullen komen, zoowel wanneer de restrictie slaagt als wanneer deze mislukt; thee is nog wel niet uit de zorgen, maar er is eenige prijsverbetering; palmolie en vezels werpen weer winst af. Er is een goede kans, dat in Sumatra's Oostkust de victorie begint.

Op Java is men nog niet zoover, hoofdzakelijk omdat de economische positie van dit eiland in sterke mate van den gang van zaken in de suikerindustrie afhankelijk is. Suiker is één dier producten, die zwaar door de menschenlijke dwaasheid getroffen zijn. Naar autarkie voor dit volksvoedsel heeft men in zeer vele landen der wereld gestreefd. Dit geschiedde met succes. De volken aten in hoofdzaak eigen suiker, doch moesten tengevolge van de hooge consumptieprijzen hun verbruik beperken. De tijden van een regelmatig stijgende suikerconsumptie zijn reeds lang voorbij. De wereld is ongeveer 10 millioen ton per jaar ten achter geraakt, wat beteekent, dat meer dan 3 millioen menschen te weinig in de suikerindustrie werk vinden om niet te spreken van de krachten, die in verwante bedrijven als machinebouw, transport, handel, enz. aan den arbeid zouden kunnen worden gezet als er wederom normaal zou worden geconsumeerd. Het is feitelijk overbodig op dit feit in een Nederlandsch tijdschrift te wijzen, want wij hebben voor suiker het autarkisch ideaal bereikt en de gevolgen daarvan kan men bestudeeren in de cijfers van onze statistieken.

Er is, nu de wereld op het dieptepunt der verdwazing is, eenige verbetering merkbaar. Men begint hier en daar te voelen, dat de eigen suikerproductie erg zwaar op 's lands welvaart drukt, maar nog is men niet zóóver, dat men hieruit logische gevolgtrekkingen maakt. Voorloopig blijft dus de wereldmarkt beperkt, terwijl sommige landen hun aanvoeren daarheen nog gaan vergrooten. Voor Ned.-Indië is beangstigend, dat Japan den kostprijs van de productie op Formosa heeft gedrukt, zoodat dit eiland, profiteerende van den vrijen invoer in het Moederland, zijn aanplant kan uitbreiden, en dat de suikercultuur op de mandaatseilanden in den Stillen Oceaan met succes wordt gedreven. Hier komt nieuwe concurrentie, die strijden zal op de Chineesche markt. Britsch-Indië voelt zich niet heel gelukkig met de sterk opgevoerde suikerproductie, maar is nog niet murw genoeg om te mogen verwachten, dat een belangrijk inkrimping komen zal.

Java moet er dus rekening mee houden, dat het onmogelijk is afzet te vinden voor de potentieele productie van ca. 3.000.000 ton. De productie is in de crisisjaren teruggelopen, zooals de volgende afgeronde cijfers aangeven:

1931	2.880.000 ton	1934	640.000 ton
1932	2.530.000 „	1935	500.000 „
1933	1.310.000 „	1936	450.000 „

De voorraden, die zich aanvankelijk opgehoopt hadden, zijn sterk verminderd; Czarnikow taxeert deze per 1 November 1935 op 1.384.000 ton, tegen 2.287.000 ton op 1 November 1934 en 3.010.000 ton op 1 November 1933.

Men hoopt, dat de pakhuizen op 1 April 1937 leeg zullen zijn. Een vraag van belang is nu: hoeveel mag Java in 1937 produceeren zonder gevaar te loopen den oogst niet in zijn geheel te kunnen afzetten? De

meeningen hierover loopen niet ver uiteen; zij varieren tusschen 1.250.000 ton en 1.500.000 ton. Men houdt dus in ieder geval rekening met een beperking van 50 pCt. De tragiek van deze restrictie is, dat zij vermoedelijk ver uitgaat boven de totale inkrimping van de wereld-suikerproductie en dat zij het land treft, dat het goedkoopst fabricceeren kan. Zulke absurditeiten zijn mogelijk in een tijd, waarover het woord „ordening” in alle talen en toonaarden weerklinkt. Is het dan wonder, dat dit woord velen treft als het uitspreken van een rauwen vloek? Hierop zal men misschien antwoorden: „Ja, maar daaraan is nu eenmaal niets te doen, want de internationale samenwerking ontbreekt, helaas, nog.” Dan vergeet men echter, dat binnen het Nederlandsche Rijk een biet-suiker-productie met zwaren steun in stand wordt gehouden en dat ons ongelukkige land, eens een steunpilaar voor een vrij ruilverkeer, verworpen is tot het meest protectionistische ter wereld, als gevolg van een geraffineerde combinatie van invoerrechten, contingentteeringen en monopolie-heffingen.

De Nederlandsch-Indische Regeering is er zich ten volle van bewust, dat het voor de welvaart van Java noodzakelijk is om van de suikerindustrie te redden wat er nog te redden valt. Zij heeft daartoe getracht leiding te geven aan deze cultuur en haar door de moeilijke periode, die achter ons ligt, heen te helpen door moreelen steun (geldelijke steun blijft voor bedrijven in Nederland gereserveerd). In dit tijdschrift werden geregeld de maatregelen en ordonnaties besproken, zoodat daarop thans niet behoeft te worden teruggekomen. Men zal zich herinneren, dat de verkoop in handen werd gelegd van de N.I.V.A.S., die als „single seller” ter markt ging. De producenten zijn slechts tot 1 April 1936 aan dit Instituut gebonden en de mogelijkheid bestaat, dat meerdere leden zich door opzegging van de overeenkomst vrij zullen willen maken. De Regeering heeft zich thans uitgesproken en bepaald, dat voorloopig gebondenheid noodig is, gebondenheid op het gebied der productie, zoolvel als op dat van den handel. Men wil van Hoogerhand leiding geven aan rationalisatie en concentratie en een beheerschten afzet van het product voortzetten.

De bedoeling is duidelijk. Het ziet er naar uit, dat Java zich niet alleen voor 1937, maar voor vele jaren in zal moeten stellen op een beperkte productie. Er zullen dus nog vele ondernemingen voor goed uitgeschakeld moeten worden. De Regeering meent nu, dat het onder Haar leiding mogelijk zal zijn alleen de beste bedrijven te laten voortbestaan. Men zal langs theoretischen weg bepalen, welke fabrieken het minste levensvatbaarheid bezitten, waarna deze zullen worden afgestooten.

Zou men dit goed willen doen, dan zou een grondig onderzoek ingesteld moeten worden naar alle factoren, die de levensvatbaarheid van een bedrijf bepalen, zoo als ligging, hoedanigheid van den bodem, inrichting der fabriek, enz. enz. Aan de hand van die gegevens zou een oordeel kunnen worden uitgesproken. Zoover wil men echter niet gaan, wat begrijpelijk is met het oog op den beperkten tijd en de beperkte middelen.

Het is eigenaardig, dat de Regeering meent op dit terrein leiding te moeten geven. De suikerindustrie op Java heeft steeds getoond den weg tot rationalisatie te kennen; zij heeft op bewonderenswaardige wijze het bedrijf tot een hoogte opgevoerd, die haar terecht de reputatie gaf van de allerbest geleide suikerindustrie ter wereld, zij heeft een proefstation gesticht en lange jaren in stand gehouden, waar geleerden in alle takken, de industrie betreffende, vruchtbaeren arbeid verrichtten, — is het nu aanneemelijk, dat de Regeeringsambtenaren dit alles zullen kunnen verbeteren? Het is onaannemelijk, vooral als men daarbij bedenkt, dat ca. $\frac{1}{5}$ gedeelte van de industrie in handen is van groote concerns, die elk voor zich een uitgebreid terrein overzien, waarop zij kun-

nen en zeer zeker ook zullen selectceeren. Hun belang brengt mede de vruchtbbaarste gronden uit te zoeken, de best geoutilleerde fabrieken te laten draaien, en de transportkosten zoo gering mogelijk te maken, enz. enz.

Het kan zonder twijfel nuttig zijn in onderling overleg te bepalen, hoe groot de aanplant elk jaar zal mogen zijn, waarbij de Regeering mogelijk een rol als arbiter kan spelen. Nog belangrijker kan deze taak zijn als het gaat om tot een billijke verdeling der oogsten te komen. Men late echter eerst de organisatie der ondernemingen trachten onderling de zaak te regelen, gaat dat niet dan is optreden van een Hoogere instantie gewenscht. Het is zeer goed mogelijk, dat blijken zal dat niet alleen de aller-, allerbeste gronden beplant zullen worden, men wake er in dit opzicht echter voor, dat het betere niet de vijand van het goede worde en stelle zich tevreden met het bereikbare. Regeeringsinstanties zijn er aan gewend geraakt zich ingrijpend te bemoeien met particuliere bedrijven. Zij krijgen daardoor te zeer den indruk, dat zij de wijsheid in pacht hebben. Zij overschatten zoo licht de waarde van getroffen maatregelen. Het bedrijfsleven heeft om te bloeien vrijheid noodig, en het is heel moeilijk vrijheid en gebondenheid tot een juist gemiddelde te vereenigen.

Als de groote voorraden op Java verdwenen zijn, is het tijd voor de Regeering zich zoover mogelijk terug te trekken. De bedrijfsleiders moeten zelf weer gaan leiden.

Dit slaat ook op den verkoop van het product. Het „single seller” systeem heeft meer bezwaren dan men denkt. Het is voor elken fabrikant een groote rem als hem verhinderd wordt over zijn product te beschikken. Men bedenke goed, dat de N.I.V.A.S. aan vele verkopers tegen hun zin oplegt een verkoopspolitiek te volgen, waarmede zij zich niet vereenigen kunnen. Stelt, dat de N.I.V.A.S. gegronde redenen heeft een stijging der suikerprijzen te verwachten en zij dus langzaam verkoopt, dan kan menige fabrikant huiveren als hij er aan denkt, dat hij dit risico mee moet loopen, terwijl hij door onmiddellijken verkoop een zekere winst zou kunnen binnen halen. Aan den anderen kant zullen er zijn, die zouden prefereeren met den verkoop te wachten en die elken verkoop van de N.I.V.A.S. dus met ergernis zouden zien. Men is te bang voor de onderlinge concurrentie! De kapitaalcrachtige bedrijven zullen zich heusch niet als razenden op de markt werpen; zij zullen een verstandig, rustig beleid volgen, omdat hun eigen belang daartoe dwingt.

De Regeering kan voor de suikerindustrie en voor de cultures in het algemeen zeer veel doen zonder de vrijheid van beweging der bedrijven te beperken. Zij kan bijv. alle maatregelen nalaten, die de aanpassing tegenhouden. Zij zou zoo spoedig mogelijk de pas ingevoerde contingentteering van rubberbanden ongedaan kunnen maken, want hiermede houdt Zij den prijs op van een product, dat op ondernemingen veel wordt gebruikt. Het is echter niet te verwachten, dat zoo'n besluit vallen zal, want ook in de Oost heerscht de industrialisatie-geestdrift, die moordend kan worden voor de consumenten en dus voor de bedrijven, waarop Indië's welvaart steeds gebaseerd is geweest. Zij zou steun kunnen verleen aan de proefstations, die het thans moeilijk hebben, Zij zou er voor kunnen waken, dat de voedingsmiddelen voor de arbeiders goedkoop blijven en niet de prijzen door invoerbeperking opschroeven, Zij zou — ach, Zij zou zoo heel veel kunnen doen, door heel veel na te laten.

Maar dat is een ander hoofdstuk in de economische ontwikkeling van Nederlandsch-Indië.

Th. L.

EENIGE BESCHOUWINGEN OVER DE THEE-RESTRICTIE.

Bezwaren tegen de toepassing van de restrictie in Ned.-Indië.

Men schrijft ons van bevoegde zijde:

In onze vorige beschouwing¹⁾ trachtten wij aan te toonen, dat de theerestictie in het algemeen niet slecht heeft gefunctioneerd. Er is, vooral in Indië, heel wat werk verzet — en meestal met groote toewijding en onpartijdigheid — om het zoo ver te brengen.

De onbillijkheid, beschreven in ons vorige artikel, dat de ondernemingen, die gemeend hebben in de jaren van dalende conjunctuur te moeten uitbreiden, de lasten daarvan niet in de eerste plaats zelf dragen, maar deze tot nog toe voor een groot deel hebben kunnen afwentelen op haar collega's, die zulks niet hebben gedaan, waardoor vooral de alleenstaande kleinere maatschappijen in de verdrukking komen en onevenredig zwaar worden belast (men kan haast zeggen „gestraft”), ligt geenszins in de internationale overeenkomst, maar in het stelsel, dat tot uitwerking daarvan in Nederlandsch-Indië gekozen is. Vermoedelijk is aan deze consequentie niet gedacht, dan wel met dit toch voor een zeer groot aantal ondernemingen belangrijke punt bij den opzet te weinig rekening gehouden.

De toepassing van een voor alle ondernemingen gelijk beperkingspercentage op hare uitvoer-thee moge oogenschijnlijk billijk zijn, in wezen is zij dat geenszins: zij, die door haar uitbreidingspolitiek de noodzakelijkheid der theerestictie het sterkst hebben bevorderd, beperken op een vergrootte en nog steeds stijgende standaardproductie en zijn dus bevoordeeld boven hen, die, om wat voor reden ook, aan deze reusachtige uitbreidingen part noch deel hebben gehad. Dit druischt tegen het rechtsgevoel in.

Het argument, dat men deze jonge aanplantingen toch niet in zijn zak kan steken, kan worden beantwoord met deze vraag: moeten de niet-uitbreiders dan een deel van hun oudere aanplantingen in den zak steken?

Er is nog iets. Het huidige systeem in Indië is een premie geworden op grof-pluk in de basis-jaren, gekozen voor de bepaling der standaard-producties. Ook hier zijn die ondernemingen, welke met het oog op de steeds dalende prijzen zich vóór de wettelijke restrictie reeds toelegden op kwaliteit, in plaats van kwantiteit en dus zelf al een vrijwillige beperking op hare oogsten toepasten, achter komen te liggen bij haar, die de prijsdaling niet zochten te compenseeren door een hooger opbrengstprijs, maar door een zoo hoog mogelijk opvoeren van de kwantitatieve productie en dus al weder het hardst tot de onafwendbaarheid van de restrictie-maatregelen hebben bijgedragen.

In de derde plaats — en dit hangt samen met het vorenstaande — legt het uniforme restrictie-percentage een veel zwaarder last op de ondernemingen, aan welke een lage standaard-productie werd toegevoerd, bijv. van 600 pond per hectare, dan op de landen, wier standaard-productie uitkomt op bijv. 2000 pond. Bij een intern restrictie-percentage van 40 pCt. mogen de eerste nog maar 360 pond per hectare voor uitvoer oogsten, de laatste 1200 pond. Het is zonder meer duidelijk, dat de eerste niet rendabel *kunnen* werken, omdat zij haar geheele apparaat intact moeten houden voor een uiterst geringen oogst, terwijl bijv. de 1200-ponders nog een winst kunnen behalen. Het is dus niet meer dan billijk om deze onrechtvaardigheid zooveel doenlijk weg te nemen. Niet alleen wordt thans aan het beginsel van het intact houden van het productie-apparaat afbreuk gedaan, maar bovendien vervullen de talrijke ondernemingen met lage standaard-producties een belangrijke economische functie, niet alleen in het belang van groote groepen der inlandsche bevolking, maar ook in dat van den

¹⁾ Zie E.-S.B. van 4 Dec. jl.

Staat (belastingen). Het kan nimmer in het belang van Indië zijn, dat over eenige jaren de thee-cultuur wordt beperkt tot slechts een categorie van ondernemingen met hooge standaard-producties.

Hetzelfde heeft men reeds gevoeld in Britsch-Indië en men heeft daar dit bezwaar zoo goed mogelijk ondervangen op de „faire” wijze, die de Engelschen onderling kenmerkt. In een zeer representatieve vergadering van Britsche thee-planters werd onlangs het volgende door den Voorzitter gezegd:

„... it was felt that some modification was required in the allowances to low-producing gardens to mitigate, as far as possible, any hardship which the application of the scheme might impose on gardens with a low-crop basis, and after careful consideration of the matter additional allowances were given to very low-producing estates.”

Wij hebben over Nederlandsch-Indië wat langer uitgeweid dan aanvankelijk onze bedoeling was, doch het is wel eens goed, dat de fouten, die thans aan de interne uitwerking der restrictie kleven, duidelijk tot uiting worden gebracht.

Het zal misschien niet zoo gemakkelijk gaan deze euvelen te verhelpen, maar zij zijn o.i. zoo fundamenteel onbillijk, dat eventuele bezwaren — hoe zwaarwichtig ook op zichzelf — met eenigen goeden wil zeker niet onoverkomelijk zullen blijken, vooral wanneer de Indische Regeering de juistheid der gemaakte opmerkingen zou kunnen onderschrijven. Er zijn bij deze restrictie wel moeilijker vraagstukken bevredigend opgelost.

Beteekenis van de outsiders.

Wij stappen nu van Nederlandsch-Indië af en betreden het internationale terrein. Zooals bekend, staan thans buiten de restrictie Japan, Formosa, China en de enkele thee-ondernemingen in Fransch Indo-China. Deze laatste staan, naar verluidt, niet principieel afwijzend tegenover de internationale overeenkomst, doch tot nog toe levert de inheemsche cultuur, die zelf het product op primitieve wijze zonder fabriek bewerkt, een welhaast onoverkomelijke hinderpaal op voor toetreding van Indo-China.

Medewerking van Chineesche en Japansche zijde lijkt ons vooralsnog weinig waarschijnlijk. Tot heden hebben zij gelijk gekregen, die de gevaren, welke de restrictie van die zijden bedreigen, niet hoog hebben aangeslagen. China voerde weliswaar in 1933 over zee ca. 2½ miljoen kg méér uit dan in het voorafgaande jaar en in 1934 weer bijna 5 miljoen méér dan in 1933, doch in de eerste 3 kwartalen van dit jaar liep de uitvoer — volgens gegevens van de Vereeniging voor de Theecultuur in Nederlandsch-Indië — weer ruim 9 miljoen kg terug t.o.v. het jaar tevoren.

Japan en Formosa vormen, niettegenstaande hun uitvoer nog heel wat geringer is dan die van China, momenteel ernstiger concurrenten: de uitvoer uit die landen steeg in 1934 en, wat Japan zelf betreft, ook in 1935. Formosa's totale uitvoer daalde in dit jaar, doch de uitvoer van zwarte thee, die vroeger een te verwaarloozen hoeveelheid was, ging met sprongen vooruit ten koste van de groene thee en bedraagt thans reeds een derde van het totaal. De bijna 11 miljoen kg, die Formosa verleden jaar exporteerde, zal het echter dit jaar wel zeker niet halen. Bovendien zijn de uitbreidingsmogelijkheden voor thee op het eiland beperkt.

Bezwaren tegen de carry-over als element van onzekerheid.

Het Nederlandsch-Engelsche restrictie-verdrag bevat nog eenige punten, die aan de uitwerking eenigen afbreuk doen en dus om een oplossing vragen. In de eerste plaats de kwestie van den z.g. „carry-over”. De restrictie beoogt om door tijdige bekendmaking van het restrictie-percentage voor het komende beperkingsjaar aan den handel een zeker houvast te

geven, opdat hij tevoren ruwweg kan berekenen, hoeveel thee er van de deelnemende landen voor uitvoer ter beschikking van de internationale markt zal komen.

Onder de „carry-over” wordt verstaan de hoeveelheid thee, die in een restrictie-jaar minder is uitgevoerd dan toegestaan met inachtneming van het voor dat jaar vastgestelde restrictie-percentages. In de „aanbevelingen”, behoorende bij de internationale overeenkomst, werd voor rechtsgeldigen uitvoer van deze thee een termijn van 3 maanden na afloop van het restrictiejaar gesteld, waaraan door Britsch-Indië en later ook door Nederlandsch-Indië gevolg is gegeven. Aanvankelijk had Nederlandsch-Indië in het geheel geen overgangstermijn voor het te weinig uitgevoerde in zijn regeling opgenomen. Blijkens de mededeelingen in het laatste verslag der theecultuurvereniging is Ceylon, dat geen limiet aan de „carry-over” heeft gesteld, op het oogenblik bezig daarin te voorzien.

In de beide afgelopen restrictie-jaren zijn Nederlandsch-Indië en Ceylon een heel eind onder hunne gerestricteerde quota gebleven, terwijl Britsch-Indië door een blijkbaar niet voorziene stijging van zijn export over land (langs de Noord-Westelijke grens) er iets overheen gekomen is. Per saldo is de uitvoer uit de 3 landen tezamen vrij belangrijk onder het totale quotum gebleven. Een reëel gevaar heeft de „carry-over” dus nog niet opgeleverd, maar dat hij een element van onzekerheid voor de markt scheidt en daardoor aan de doelstelling der restrictie afbreuk doet, valt niet te ontkennen. Het is dus te hopen, dat aan dit bezwaar alsnog tegemoet zal kunnen worden gekomen.

De reeds hierboven vermelde sterke toeneming van den uitvoer van Britsch-Indië over land is weliswaar in verhouding tot den totalen export niet groot, maar toch is het zaak dit lek in de restrictie scherper in het oog te houden dan blijkbaar tot heden is gedaan. Volgens de desbetreffende publicatie der thee-vereniging zou langs dien weg het eerste jaar ruim 6 miljoen lbs. méér zijn uitgevoerd dan aanvankelijk was bepaald, terwijl ook het tweede jaar een overschrijding heeft plaats gehad.

De theebelangen van Ned.-Indië zijn van andere beteekenissen dan die van Engeland.

Nederlandsch-Indië heeft zich door deze restrictie wel sterk vastgekoppeld aan de Britsche theecultuur (Britsch-Indië en Ceylon). Hoe dwingend de omstandigheden, die tot het betreden van dezen weg noodten, ook geweest mogen zijn en nóg zijn, toch is deze nauwe samenkoppeling op den duur niet zonder bedenking. De uitbreiding der theecultuur heeft in deze Britsche gebieden de laatste 10 jaren in een steeds langzamer tempo plaats gehad: sinds 1926 is het areaal in Britsch-Indië met ca. 10 pCt. toegenomen, in Ceylon slechts met enkele procenten. In Nederlandsch-Indië daarentegen heeft de cultuur tot vlak voor de restrictie een enorme uitbreiding ondergaan, vooral op Sumatra.

In overeenstemming met de geheele Britsche politiek van heden brengt het Engelsche belang bij de theecultuur in hoofdzaak een conservatie-politiek mede, die — de tijdsomstandigheden nu eens even buiten beschouwing gelaten — op den duur niet zou kunnen strooken met de dynamische kracht, die in de Nederlandsch-Indische thee-cultuur nog aanwezig is. Indië zou er dus verkeerd aan doen zich blijvend eenzelfde lijn te kiezen als de Britsche theebelangen blijkbaar gedwongen zijn te doen. Weliswaar nemen laatstgenoemde belangen nog een overheersende positie in, hetgeen moge blijken uit het feit, dat de Britsche theegebieden in 1934 bijna 65 pCt. van den werelduitvoer voor hunne rekening namen, doch dat behoort, als wij de huidige depressie weer wat te boven zijn gekomen, nog geen reden te zijn om ons aan het Britsche belang te blijven binden.

Het is waar, Engeland alléén verbruikt méér dan

de helft van den wereld-uitvoer van thee, met zijn Dominions zelfs ruwweg 75 pCt. van dezen uitvoer (het inheemsche verbruik in de landen van productie buiten beschouwing gelaten), doch hierbij mag men niet vergeten, dat Australië geen discrimineerende rechten tegen de Nederlandsch-Indische thee kent en het natuurlijke afzetgebied van Nederlandsch-Indië is, terwijl Zuid-Afrika (evenals de Vereenigde Staten) in toenemende mate Nederlandsch-Indische thee gebruikt. Het thee-verbruik in de meeste Britsche gebieden is reeds opgevoerd tot een zeer hoog peil en derhalve is het potentieele verbruik daarbuiten het grootst (Rusland, Vereenigde Staten, enz.).

Belang van Ned.-Indië bij thee-propaganda in de geheele wereld wordt eerst van groote beteekenis als de restrictie-overeenkomst ontbonden is.

De propaganda, die thans op groote schaal voor uitbreiding van het thee-verbruik¹⁾ wordt gemaakt, op kosten der gezamenlijke producenten in Nederlandsch-Indië, Britsch-Indië en Ceylon, kan eerst geleidelijk, maar dan ook in ruime mate, vruchtdragend worden, vooral in de laatstbedoelde landen. Nu de Russische Roebel op goudbasis gefixeerd is en de Russische goudwinning van steeds grooter beteekenis schijnt te worden, behoeft het niet zoo lang meer te duren, of dit volk van 170 miljoen menschen zal gemakkelijker een stijgende behoefte aan consumptie-goederen kunnen bevredigen dan sinds lange jaren het geval is geweest. In een dergelijke verbruikstoening ligt uiteraard het zwaartepunt voor de saneering der theecultuur en niet in restrictie, waarin bovendien op den duur voor Nederlandsch-Indië niet te onderschatten gevaren gelegen kunnen zijn (o.m. hebben alle dergelijke regelingen het nadeel, dat zij in de praktijk den energiekste neerdrücken tot het peil der middelmatigheid, iets wat nimmer in het belang van den betrokken bedrijfstak kan zijn).

De, ondanks de Nederlandsch-Britsche samenwerking gehandhaafde rechten-discriminatie (Engeland, Ierland, Canada en Nieuw-Zeeland) tegen de niet-Britsche thee is een reden temeer, dat Nederlandsch-Indië op den duur weer zelfstandig wordt. Wij mogen echter tot nu toe den Engelschen voor deze achterstelling — hoe vreemd zulks ook moge klinken — dankbaar zijn: zij heeft de belangstelling voor het Nederlandsch-Indische product buiten de Britsche consumptie-gebieden gestimuleerd, wegens den prijsdruk, die van de toonaangevende Londense markt (85 pCt. van haren aanvoer dient voor binnenlandse consumptie) op de Nederlandsch-Indische thee tengevolge der hoogere invoerrechten uitging.

Hierdoor is de positie van de Java/Sumatra thee op de wereldmarkt intrinsiek versterkt. Het is nimmer in het belang van een bepaalde cultuur, om voor haren afzet grootendeels of sterk te zijn aangewezen op één of slechts enkele vreemde landen.

Zoolang de restrictie duurt en er slechts tevoren bepaalde hoeveelheden thee uit de Nederlandsch-Engelsche theegebieden mogen worden uitgevoerd, is het van betrekkelijk ondergeschikt belang, waar de Nederlandsch-Indische thee tenslotte verbruikt wordt: alle verbruikslanden tezamen zijn min of meer communiceerende vaten geworden. Wanneer de restrictie echter beëindigd zal zijn, is het van groot belang, dat de Nederlandsch-Indische thee over de geheele wereld bekendheid heeft verworven als een voor haar marktwaarde uitstekend product.

De pogingen, die in Indië zijn gedaan tot afwenning der geheele of gedeeltelijke ineenstorting der agrarische bedrijven, hoe loffelijk ook op zichzelf en noodzakelijk in een economisch-verdwaasden tijd, zijn op zichzelf geen geneesmiddel, doch een met medewerking der Regeering tot stand gekomen collectieve beveiliging, die slechts van tijdelijken aard kan zijn en, wat de thee betreft, op enkele punten spoedige aanvulling behoeft.

¹⁾ Van zwarte thee.

DE STRIJD IN DUITSCHLAND OM HET BEGRIP „RECHTVAARDIGE PRIJS”.

In Duitschland is om het begrip „rechtvaardige prijs” een belangwekkende strijd gestreden. Dit begrip, dat, evenals andere, zijn ontstaan aan de crisis te danken heeft, is in Duitschland het voorwerp geweest van uitvoerige gedachtenwisselingen, waarbij de beide tegengestelde standpunten als volgt geformuleerd kunnen worden.

De eene partij zag in de toepassing van dit begrip een mogelijkheid tot verbetering der economische verhoudingen en meende, dat daardoor aan die verhoudingen een hechter fundament kon worden gegeven. De andere partij daarentegen zag die mogelijkheid niet, integendeel, zij zag allerlei schrikbeelden opkomen, als zij dacht aan een verwezenlijking ervan.

Wij willen de gedachtengang van beide partijen wat meer van nabij nagaan. Tot de eerste partij kan voor een niet onbelangrijk gedeelte de Deutsche rechtspraak gerekend worden. Het is het z.g. Krefelder vonnis geweest, waarvan de leiding is uitgegaan. Dit vonnis had betrekking op een detaillist in tabakswaren, welke slechts 17 pCt. verschil tusschen in- en verkoopprijs berekende, terwijl als algemeene maatstaf door de organisatie 22 pCt. was vastgesteld.

De rechtbank heeft den winkelier veroordeeld tot het eveneens rekening houden met de marge van 22 pCt. en motiveerde zijn vonnis geheel op een betoog betreffende den rechtvaardigen prijs. Uitgangspunt van dit betoog was, dat de prijsvorming nooit uitsluitend ten doel mocht hebben de bevoordeeling van den enkeling, doch dat, naar nationaal-socialistische opvattingen, steeds ook het gemeenschappelijk belang in het oog moest gehouden worden. Dus moet de prijsvorming zoo zijn, dat eenerzijds de verbruiker niet gebrandschat wordt, doch dat anderzijds aan den concurrent geen schade wordt toegebracht.

Bij het vellen van een oordeel over de prijsvorming moet niet alleen het oog gericht zijn op de belangen van den verbruiker, doch de belangen van alle schakels, van producent tot consument, komen voor beschouwing in aanmerking. Zoo heeft de Krefelder rechtbank betoogd en leidde daaruit af, dat de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” een noodzakelijkheid en een plicht was.

Een noodzakelijkheid, omdat zonder die toepassing niet de waarborg is gegeven, dat de prijsvorming aan alle gerechtvaardigde belangen tegemoet komt, en een plicht, omdat het voordeel van den één nooit ten koste van den ander mag worden verkregen.

Hiermede is in het kort weergegeven de algemeene redeneering, welke de Krefelder rechtbank heeft toegepast op het speciale geval, dat hem was voorgelegd.

Een ander bekend vonnis is dat van de rechtbank te München-Gladbach geweest. Bij de motiveering van dit vonnis ging men er zonder meer vanuit, dat niet de prijs, gevormd door vraag en aanbod, doch de rechtvaardige prijs toepassing moest vinden. De noodzakelijkheid daarvoor werd vooral gegrond op de overweging, dat voor een gezonde maatschappij een levenskrachtige middenstand een eerste vereischte is.

De motiveering was dus iets algemeener dan van het Krefelder vonnis. Ging het laatste meer uit van de positie van het individu door te betoogen, dat een bepaalde prijszetting aan bonafide concurrenten geen schade mocht toebrengen, het vonnis van München-Gladbach motiveerde de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” op de noodzakelijkheid van een sterken en gezonden middenstand.

De Deutsche prijscommissaris, Dr. Goerdeler, heeft zich eenerzijds ten opzichte van de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” veel voorzichtiger uitgelaten dan de rechters in de beide bovengenoemde vonnissen, anderzijds gaf hij echter een scherpe definitie van het begrip, speciaal bezien van de zijde van den producent.

In zijn persverklaring van 9 November 1934 en in

een nadere verklaring op den 22sten van die maand betoogde Dr. Goerdeler, dat van een toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” eerst in laatste instantie sprake zou kunnen zijn. De mogelijkheid uitschakelen deed hij echter in geen deele en tevens verklaarde hij, dat de toestand rijp werd voor een dergelijke toepassing, indien een zoodanige prijs tot stand zou komen, welke het den producent of den handelaar niet mogelijk zou maken te voldoen aan zijn verplichtingen tegenover den Staat, het personeel en de crediteuren.

Als tegenstanders van het streven naar een toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” hebben zich in Duitschland doen kennen het Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit en het Reichsverband der Mittel- und Groszbetriebe des Deutschen Einzelhandels.

Daarbij heeft het Reichskuratorium meer de nadruk gelegd op de onmogelijkheid en het Reichsverband meer op het gevaar van de toepassing.

De onmogelijkheid van de toepassing is in het bijzonder daarmede gemotiveerd, dat de werkelijke verhoudingen zoo ingewikkeld zijn, dat het als uitgesloten moet worden beschouwd, om zelfs maar bij benadering tot een in cijfers uitgedrukte rechtvaardige prijs te komen. Het Reichskuratorium heeft kostenanalyses doen instellen in verschillende bedrijfstakken en bedrijven en toen kwamen dergelijke verschillen aan den dag, dat het als onbegonnen werk werd beschouwd, om tot een toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” te geraken.

Wel is van de zijde van het Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit toegegeven, dat de wijze, waarop het prijsmechanisme werkt, van groot belang is voor de economische en sociale verhoudingen en dat die werking niet steeds volmaakt is, doch het ingrijpen daarin, rustend op een gedachtengang aangaande het begrip „rechtvaardige prijs” werd als behoorend tot de onmogelijkheden beschouwd. Het was immers niet denkbaar alle factoren, die op den prijs betrekking hebben, in één greep te vatten en elk ingrijpen zou uiteindelijk toch op machteloosheid moeten afstuiten.

Het Reichsverband der Mittel- und Groszbetriebe des Deutschen Einzelhandels heeft deze argumentatie van het Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit geheel overgenomen en daaraan zijn beschouwingen gekoppeld over het gevaar van de toepassing. Want dit was al direct het merkwaardige in de situatie, dat, ondanks het feit, dat het Reichskuratorium de onmogelijkheid had betoogd, het praktisch economisch leven blijkbaar behoefte ging gevoelen aan een bepaalde toepassing, waarvan de beide bovengenoemde vonnissen trouwens getuige zijn.

Zoo moest de volgende stap van de tegenstanders wel zijn, om het gevaar, dat in de toepassing gelegen zou zijn, breed uit te meten. Dat gevaar werd als tweeledig beschreven. Vooreerst is er gewezen op het gevaar van het groepsegoïsme. De toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” vindt haar concrete vorm meestal hierin, dat een bepaalde groep in de maatschappij, die hetzelfde artikel ten verkoop biedt, al of niet gesteund van Regeeringswege, overgaat tot het vaststellen van een bepaalden prijs, waarop dan het etiket „rechtvaardig” geplakt wordt. Het gevaar, waarop het Reichsverband de aandacht heeft willen vestigen bestaat dan ook hierin, dat de aanduiding „rechtvaardig” niets anders inhoudt dan de behartiging van bepaalde groepsbelangen, zonder rekening te houden met bredere belangen.

En in de tweede plaats meende het Reichsverband te moeten wijzen op het gevaar van de verstarring van het economisch leven. Want, zoo meende men, de rechtvaardige prijs zal zich noodwendig moeten richten naar den slechtsten producent. De meer bekwame producenten of handelaren zullen hiertegen geen bezwaar maken, omdat zij een extra-winst erdoor verkrijgen. Zoo vleit alles zich op het zachte kussen van den rechtvaardigen prijs neer en elke prikkel om tot vernieuwing en verbetering te komen, wordt gedood.

Hiermede gaven wij de wederzijdsche hoofdargumenten weer en de vraag komt op, of er wellicht reden is voor het aannemen van een critische houding tegenover beide partijen. Zonder eenigen twijfel moet het antwoord hierop bevestigend luiden. Zoo- wel bij de argumenten van de voorstanders als van de tegenstanders kan de vraag gesteld worden: „Is, wat hier aan het begrip rechtvaardige prijs verbonden wordt, logisch eruit voortvloeiend, of kan er slechts gesproken worden van een mogelijke consequentie, die echter niet onder alle omstandigheden, doch alleen onder bepaalde voorwaarden tot verwezenlijking komt?”

Is dit laatste juist, dan krijgt het begrip „rechtvaardige prijs” een geheel ander karakter en kan niet volstaan worden met een of het één of het ander.

Het betoog van het Krefelder vonnis kwam in hoofdzaak hierop neer, dat de vrije prijsvorming vaak leidt tot bevoordeeling van den één ten koste van den ander, doch direct kan de vraag geopperd worden, of de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” dit buitensluit en of zij op haar beurt niet iets dergelijks in het leven kan roepen.

Het andere vonnis meende het bestaansrecht van den middenstand als hoofdmotief te moeten geven voor de noodzakelijkheid van een toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” en weer kan de vraag gesteld worden, of dit wel een voldoende grond kan zijn voor een dergelijke toepassing en of het gestelde doel bereikt zal worden.

Het Reichskuratorium für Wirtschaftlichkeit heeft zich beijverd, om de onmogelijkheid der toepassing aan te toonen, doch direct kan tegengeworpen worden, of dit standpunt van de onmogelijkheid wel onder alle omstandigheden en voor alle producten houdbaar is. Heeft men zich niet blind gestaard op een bepaalde groep van gevallen (de industrieën van kleine gebruiksvoorwerpen), waar de toepassing inderdaad allen zin mist, doch daarbij vergeten, dat er ook productie en handel plaats heeft onder geheel andere economische verhoudingen?

En tenslotte, wanneer het Reichsverband der Mittel- und Groszbetriebe des Deutschen Einzelhandels op gevaren wijst, behoeft niet ontkend te worden, dat die gevaren bestaan, doch kan wel gevraagd worden, of zij onder alle omstandigheden tot werkelijkheid moeten worden dan wel, of er ook mogelijkheden bestaan eraan te ontkomen of de kracht ervan te verminderen.

Zoo kan tegen elke argumentatie, die de voornaamste partijen in Duitschland met betrekking tot het begrip „rechtvaardige prijs” ten beste hebben gegeven, een critische houding worden aangenomen.

Vanzelf leidt dit tot de conclusie, dat de Deutsche beschouwingen en ervaringen leeren, dat zich omstandigheden kunnen voordoen, waarin de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” mogelijk en noodzakelijk is en dat bij de praktische verwezenlijking ervan steeds daaraan aandacht moet worden geschonken, of de gevaren, welke het Reichsverband inderdaad zeer scherp omschreven heeft, niet tot werkelijkheid dreigen te worden.

Mogelijkheid van toepassing is gegeven bij die producten, waarvan de verschillen in kwaliteit beperkt of scherp te omlijnen zijn en waarvoor de kostenfactoren in de verschillende bedrijven niet te ver uiteenloopen. De noodzakelijkheid van de toepassing dringt zich op, wanneer de prijs, welke zuiver door de werking van vraag en aanbod is tot stand gekomen, op eclatante wijze afwijkt van dien prijs, welke het den producent of handelaar mogelijk maakt aan zijn verplichtingen, voortvloeiend uit de productie of den handel, te voldoen.

Hetzij wettelijke maatregelen, hetzij maatregelen van maatschappelijke organisaties, zullen dan de toepassing van het begrip „rechtvaardige prijs” tot verwezenlijking moeten brengen.

L. J. LAGENDIJK.

EENIGE BESCHOUWINGEN OVER DEN BUITENLANDSCHEN HANDEL VAN IRAN.

In sommige gevallen kan men uit de gegevens omtrent een bepaald land conclusies trekken, die voor een geheele serie landen geldingskracht hebben. Wij willen met het oog hierop in het onderstaande de cijfers omtrent den buitenlandschen handel van Iran aan een analyse onderwerpen.

De statistiek van den buitenlandschen handel van Iran wordt slechts jaarlijks gepubliceerd. De jongste publicatie omvat het economische jaar van 22 Juni 1933 tot 21 Juni 1934, derhalve een periode, die reeds bijna 1½ jaar achter ons ligt.

Niettemin hopen wij er in te slagen om tot een conclusie te komen op grond van deze gegevens, al heeft de situatie zich in de laatste 1½ jaar ook gewijzigd.

Handelsbalans.

De totale invoer van Iran bedroeg in de bovenvermelde periode 841,7 millioen Rials, de totale uitvoer 1817,3 millioen Rials, hetgeen dus op een zeer grootte activiteit van de handelsbalans zou wijzen.¹⁾

Hierbij moet terstond worden opgemerkt, dat in werkelijkheid de activiteit veel minder was. In den uitvoer is nl. een post van 1336,9 millioen Rials opgenomen voor den uitvoer van producten van de Anglo-Persian. Dit is een Engelsche maatschappij, zoodat de opbrengst van dezen verkoop naar het buitenland lang niet geheel in Iran terugkomt.

Hetzelfde geldt voor den uitvoer van visscherijproducten der Kaspische Zee, die in handen berust van een maatschappij, waarin de Sowjet-Unie een belangrijk aandeel bezit.

Al deze maatschappijen gebruiken slechts zooveel aan Rials, als zij noodig hebben voor de variabele kosten in Iran. Is de opbrengst van den verkoop hunner producten in dat land niet voldoende om die variabele kosten te dekken, dan moeten zij een deel van de in het buitenland ontvangen valuta in Rials omzetten.

Indirect is het echter wel mogelijk, om tot een conclusie te geraken, daar de verdeeling van den in- en uitvoer in verschillende categorieën bekend is, nl.:

Commercieele invoer	605.494.499 Rials
Goud in baren	143.480.553 „
Diplomatie en concessionarissen	92.761.298 „
Totale invoer	
<u>841.736.350 Rials</u>	
Commercieele uitvoer	466.125.247 Rials
Uitvoer Anglo-Persian	1.336.941.699 „
Uitvoer visch Kaspische Zee	14.190.475 „
Totale uitvoer	
<u>1.817.257.421 Rials</u>	

De invoer der diplomatieke vertegenwoordigers en van de concessionarissen wordt voor het allergrootste deel in buitenlandsche valuta betaald, zonder dat dit de Iraansche Rials beïnvloedt. De zuiver commercieele in- en uitvoer geeft een passief saldo van 139 millioen Rials te zien. Het feit, dat ondanks dit passieve saldo de goudvoorraad met ruim 143 millioen Rials kon stijgen, wijst er indirect wel op, dat van de opbrengst der uitgevoerde petroleumproducten een niet onbelangrijk deel in Rials moest worden omgezet. Bovendien wordt door de Anglo Persian een royalty van 70—80 mill. Rials per jaar in Ponden betaald.

Handel met verschillende landen.

Ofschoon de Iraansche handelsbalans in het algemeen gedurende deze periode als actief mag worden beschouwd, is de balans met de verschillende landen sterk varieerend.

Iran verkeert nog niet in de positie, dat uit ieder land evenveel betrokken wordt als dat het daarheen

¹⁾ De gemiddelde koers van den Rials bedroeg in deze periode: 1 Franche Franc = 1,06 Rial, zoodat de Rial bijna *f* 0.10 was.

verkoopt. Dit behoeft ook niet het geval te worden, omdat het groote verkoopen heeft naar omliggende landen, zooals Irac en Turkije, waar het slechts weinig koopt.

De handelsbalans met andere landen zou derhalve passief kunnen zijn, zonder dat dit nog nadeeligen invloed op de betalingsbalans van Iran behoeft te hebben.

Handel met verschillende landen in de periode van 22 Juni 1933 tot 21 Juni 1934, gerangschikt naar de waarde van den invoer, zonder petroleum en goud.

Commerc. verkeer met	Invoer Mill. rials	Procent Tot. Inv.	Uitvoer Mill. rials	Procent Tot. uitv.
U. S. S. R.	145,2	24,0	90,2	19,3
Japan	82,0	13,5	12,5	2,7
Duitschland.....	64,5	10,7	66,3	14,3
Groot-Brittannië ¹⁾	63,1	10,4	56,5	12,1
Britsch-Indië	59,7	9,9	56,6	12,1
Vereenigde Staten ...	57,9	9,6	77,2	16,6
Tsjecho-Slowakije ...	32,4	5,3	1,2	0,25
België	30,9	5,1	2,0	0,43
Frankrijk	19,8	3,3	6,8	1,4
Zweden	9,2	1,5	7,0	1,5
Irac	4,5	0,7	34,7	7,5
Turkije	—	—	20,2	4,4

¹⁾ Veel waren voor herexport uit Engeland.

Nederland voerde volgens de Iraansche statistiek voor 3,4 miljoen Rials uit naar Iran, Nederlandsch-Indië voor 8,8 miljoen Rials. Beide landen namen practisch niets van Iran af.

Er blijken derhalve diverse Europeesche industriele landen te zijn, die een sluitende of vrijwel sluitende handelsbalans met Iran hebben, en, de olieproducten in aanmerking genomen, zelfs een passieve handelsbalans, terwijl daartegenover andere Europeesche landen staan, die eveneens belangrijke hoeveelheden producten naar Iran verkoopen, zonder daartegenover een evenredige hoeveelheid uit dit land te betrekken.

Invoer.

De invoer van Iran bestaat voor een zeer belangrijk gedeelte uit textielgoederen. In de bovenbeschouwde periode werden hiervan voor ruim 195 miljoen Rials ingevoerd, waarvan 173 miljoen Rials katoenen garens en weefsels; zoodat de textielinvoer bijna $\frac{3}{4}$ van den totalen invoer uitmaakt. Voegt men hieraan toe 53 miljoen suiker, 34 miljoen thee, en nog verschillende andere levensmiddelen, dan komt men tot een bedrag van meer dan de helft van den invoer, dat voor verbruiksgoederen werd bestemd.

Hierin is echter in den laatsten tijd verandering gekomen, omdat men tracht een eigen textielindustrie op te bouwen, en de binnenlandsche suikerproductie uit te breiden, terwijl ook een eigen olieraffinerij in bedrijf is gesteld, waardoor de invoer van mineraalolie (in deze periode voor 17 miljoen Rials) kan komen te vervallen.

Deze activiteit van de Iraansche Regeering zal stellig tot gevolg hebben, dat op den duur, en wel reeds in de eerstvolgende jaren, het zwaartepunt van den invoer in Iran zich gaat verleggen naar de kapitaalgoederen.

Dit is voor ons land van het grootste belang, omdat wij, wat den invoer van verreweg de meeste gebruiksgoederen betreft, niet tot concurreren in staat zijn.

De textielgoederen komen bijv. voor het belangrijkste deel uit de Sovjet-Unie, Japan en Engeland. Japan voerde in de hier beschouwde periode voor 76,4 miljoen Rials textielgoederen in, terwijl de totale Japansche invoer 82 miljoen Rials bedroeg.

Ook van de geïmporteerde suiker kwam zeer weinig uit Nederland en niets uit Nederlandsch-Indië.

Bovendien zal bij gelijkblijvend uitvoer door den verminderden invoer van textielgoederen en sui-

ker de handelsbalans gunstig worden beïnvloed, zoodat de zekerheid der betalingen door Iran gedurende de eerstvolgende jaren in dit opzicht wel toenemen zal, indien niet de industriele invoer op te groote schaal wordt uitgebreid.

Gezien de groote behoefte van Iran in de naaste toekomst aan machines, metaal en andere industriele producten, waaronder wij ook chemische producten verstaan, is het zeker de moeite waard, na te gaan, of Nederland daarvan een deel zal kunnen veroveren, en zoo ja, op welke wijze.

Gelukkig voor Nederland zal het daarbij niet absoluut noodzakelijk zijn, evenveel Iraansche producten af te nemen als wij naar Iran leveren. Ware dit wèl het geval, dan zouden de mogelijkheden voor onzen export naar dat land er slecht uitzien.

Uitvoer.

Ofschoon Iran verschillende goederen uitvoert, die voor de Nederlandsche markt van belang zijn, is de waarde daarvan betrekkelijk gering.

Boven aan de lijst staan tapijten, die voor invoer in Nederland practisch niet in aanmerking komen. Wij namen van de 141 miljoen aan tapijten in de beschouwde periode slechts voor 2000 Rials af.

Ook bij de tweede post van den export, ruwe katoen, is uitvoer naar Nederland zeer moeilijk, omdat de Nederlandsche industrieelen voor den aanvoer van grondstoffen niet afhankelijk willen zijn van kleine landen met een speciale soort vezel.

Er blijven dus over versche en gedroogde vruchten, huiden, wol, gommen, opium, bontvellen en nog eenige kleine artikelen.

Er bestaan echter, vooral bij den industrieelen export, die in de allereerste plaats voor ons land van belang is, wat Iran betreft, wel vooruitzichten, indien door Nederland tot een zekere limiet credieten bij dien export worden verleend; men zal in dat geval in Iran niet den eisch van compensatie stellen.

De vraag rijst, of eventueel te verleenen credieten verantwoord zijn, m.a.w. of men redelijkerwijze op betaling der schulden gedurende de latere jaren zal kunnen rekenen.

Gelijk wij reeds in het eerste deel van ons artikel hebben uiteengezet, zijn de vooruitzichten in dit opzicht gunstig, omdat de zeer belangrijke invoer van textielproducten en van suiker geleidelijk zal verminderen, terwijl daarnaast de waarschijnlijkheid groot is, dat de hoeveelheid geëxporteerde olieproducten in de toekomst zal stijgen.

Indien wij niet in een crisisperiode verkeerden, waarin de wereld zulke onaangename ervaringen heeft opgedaan met verstrekte credieten, dan zou Iran ongetwijfeld als een land gelden, waaraan zonder abnormal risico credieten kunnen worden verstrekt.

De middelen ter vergrooting van onze industriele exporten naar Iran zijn derhalve tweërlei.

In de eerste plaats moet worden getracht, een zoo groot mogelijke hoeveelheid Iraansche producten in ons land in te voeren, voor zooverre de prijzen zulks toelaten. In dit opzicht is het een gunstig teeken, dat de Stoomvaartmaatschappij Nederland thans de kwestie bestudeert, of geregelde verbinding tusschen de havens aan de Perzische Golf en tusschen Nederland en Nederlandsch-Indië mogelijk is. Een dergelijke regelmatige scheepsverbinding, die thans ten eenenmale ontbreekt (exportgoederen voor Iran moeten nu steeds in Antwerpen of in Hamburg worden ingeladen) zal natuurlijk de mogelijkheid van wederzijdschen handel sterk bevorderen.

Daarnaast echter blijft de kwestie van exportcredieten voor Iran zeer urgent. Hierbij behoeven wij niet te vreezen voor concurrentie van Duitsche zijde, omdat Duitschland op het moment in het geheel geen buitenlandsche credieten kan toestaan.

Industriele export, die op crediet plaats vindt, heeft minder te lijden van de internationale concur-

rentie en van de lage prijzen, die soms door diverse concurrenten worden verlangd.

Het zijn geen reusachtige bedragen, waarom het hier gaat. In de boven beschouwde periode bedroeg de totale industriele import van Iran, waarbij concurrentie uit Nederland misschien mogelijk was, rond 12 tot 14 miljoen Gulden. Het spreekt vanzelf, dat het nooit gelukkig zal om dien geheelen invoer voor Nederland te veroveren. De kwestie gaat hier om een industrieelen uitvoer vanuit Nederland naar Iran van eenige miljoenen Guldens per jaar, dus misschien een vertienvoudiging van den export gedurende de periode, die in de laatste statistiek tot uiting komt.

Juist echter omdat het niet om zulke groote bedragen gaat, en omdat het risico, dat de besteller, die de credieten ontvangt, niet aan zijn verplichtingen zou voldoen, voor Iran en verschillende andere landen niet grooter hoeft te worden geacht dan het normale creditrisico, zouden exportcredieten hier zeer wel mogelijk zijn, terwijl voor onze Nederlandsche zware industrie de uitvoer ter waarde van misschien eenige miljoenen Guldens per jaar van zeer groote beteekenis is.

Wij zijn er van overtuigd, dat er nog vele andere landen bestaan, welke zich thans in een stadium van economische ontwikkeling bevinden, waar de verhoudingen van den invoer, en van het aandeel, dat Nederland in dien invoer heeft, ongeveer dezelfde zijn of nog ongunstiger voor ons land dan in Iran het geval is.

Indien wij ons van dit alles goed rekenschap geven, dan zouden de perspectieven voor onzen industrieelen export niet onbelangrijk verbeterd kunnen worden, vooral indien men zijn pogingen instelt op die landen, waar deze met de bovengenoemde middelen een belangrijke kans op succes hebben.

Men kan daarbij een zeker risico nooit ontgaan, en wij zijn er van overtuigd, dat de analyse van de situatie in vele andere landen hetzelfde zal toonen als hetgeen Iran vertoont, namelijk, dat het creditrisico er geenszins buitensporig hoog moet worden geacht.

Dr. V. KRESIN.

HET ZWITSERSCHE HOTELPLAN.

Wat de scheepvaart is voor Nederland, is de vreemdelingenindustrie voor Zwitserland. Het is een van de economische pijlers van dat land, hetgeen weliswaar niet blijkt uit de goederenbeweging, maar — evenals de scheepvaart bij ons — uit de betalingsbalans. In 1929 bedroegen de inkomsten uit het vreemdelingenverkeer in Zwitserland ongeveer Frs. 600 miljoen, in de laatste jaren ongeveer Frs. 200 miljoen¹⁾ (de procentueele daling was dus even groot als bij de inkomsten uit onze scheepvaart, die van f 196 miljoen in 1929 daalden tot f 66 miljoen in 1933).

De moeilijke positie voor het Zwitsersche hotelbedrijf vloeit voort uit de groote schulden, die hierop rusten. De in dit bedrijf geïnvesteerde bedragen (gebouwen, grond, inventaris) worden geschat op Frs. 2 milliard. Hierop rust een schuld van Frs. 1.4 milliard, de jaarlijksche schuldendienst bedraagt Frs. 70 à 80 miljoen. Bedenkt men, dat in 1934 ongeveer Frs. 10 miljoen overschot voor rentebetaling werd verkregen, dan begrijpt men onder welke financieele moeilijkheden de Zwitsersche hotelindustrie gebukt gaat.²⁾

Tot voor kort hebben de Zwitsersche hotels weinig rekening gehouden met de veranderingen, die zich door de verminderde koopkracht in de wereld in het internationale toeristenverkeer voltrokken. De starre

prijspolitiek leidde er toe, dat bijv. in de laatste jaren in het winterseizoen in de wintersportplaatsen slechts 25 pCt. van het aantal bedden bezet was. Van deze conservatieve prijspolitiek heeft in de eerste plaats Oostenrijk geprofiteerd¹⁾ (mede als gevolg van een zeer krachtige propaganda), vooral wanneer men bij analyseering van de Oostenrijksche vreemdelingenstatistiek rekening houdt met het wegblijven van de Duitse gasten. Wat het wintertoerisme betreft, trok Oostenrijk, afgezien van de lage hotelprijzen, veel vreemdelingen door de goede organisatie van het ski-onderwijs, dat daar onder staatstoezicht staat.

Op dit laatste gebied heeft Zwitserland reeds in 1934 Oostenrijk gevolgd. Ook in Zwitserland is het klassikale onderwijs in skiën in de wintersportplaatsen ingevoerd. En thans heeft Zwitserland door het hotelplan, dat dezen zomer in werking trad, zich ook op het andere gebied bij Oostenrijk aangepast. Hierdoor is in dit centrum (Duitschland, Oostenrijk, Zwitserland) een concurrentiestrijd op het gebied van het internationale vreemdelingenverkeer ontbrand, die buitengewoon belangwekkend is, temeer omdat in Zwitserland zelf het hotelplan reeds een polemiek in de pers heeft ontketend, die door voor- en tegenstanders zeer op de spits is gedreven.

Het hotelplan, waarvan Duttweiler de geestelijke vader is, beoogt de toepassing van het principe van daling van de kosten per eenheid door vermeerdering van omzet. De Zwitsersche hotelindustrie werkt immers met groote vaste kosten (rente), die betaald moeten worden of er veel of weinig gasten zijn. De Zwitsersche hotels wilden de prijzen niet voldoende verlagen, omdat zij vreesden, dat de daaruit voortvloeiende derving van inkomsten niet zou worden gecompenseerd door een toeneming van het aantal gasten. Dit vraagstuk is inderdaad zeer ingewikkeld, omdat hiermede de elasticiteit van de vraag nauw verband houdt. Uit de statistieken van het internationale vreemdelingenverkeer is o.i. af te leiden, dat de elasticiteit van de vraag op toeristisch gebied aan den hoogen kant is.

Hoe dit ook zij, een feit is het, dat de groote hotels tegenover het hotelplan over het algemeen vijandig stonden, de kleinere hotels ondersteunden het. Intuschen zijn de prijzen van de bij het hotelplan aangesloten hotels teruggebracht tot het „internationale” niveau. Opmerkelijk is bovendien, dat de Schweizerische Hotelier-Verein, de tegenstander van de Hotel-Plan-Genossenschaft, ook niet meer volledig aan de conservatieve prijspolitiek vasthoudt. Ook daar is men tot een vrij aanzienlijke prijsverlaging overgegaan en heeft men tevens reeds andere methoden voor het aantrekken van vreemdelingen (extra-treinen, enz.) ingevoerd.

Bij de beschouwing van dezen toeristischen tariefstrijd in Zwitserland kan men toch niet een gevoel van verwondering onderdrukken, dat dit land zich eerst thans bij het „internationale” niveau gaat aansluiten. Verleden jaar hebben wij reeds op grond van de statistiek op de gevolgen van de hooge hotelprijzen in Zwitserland gewezen.²⁾ Weliswaar heeft een bepaalde groep van hotels het vorige jaar getracht door het invoeren van een toeristenfranc (vaste koers tussehen Franc en Pond) het bezoek uit Engeland te stimuleeren, doch dit heeft schijnbaar geen voldoende resultaten opgeleverd. Hoewel de conservatieve prijspolitiek van de Zwitsersche hotels nauw samenhangt met de groote rentelasten en daarom zeer ingewikkeld is, zal het schuldenvraagstuk niettemin zoowel bij geringe bezetting en hooge prijzen als bij groote bezetting en lage prijzen in den een of anderen vorm moeten worden opgelost.

Overigens is het principe van het hotelplan op toeristisch gebied reeds eerder in ons land toegepast. De

¹⁾ De gegevens betreffende de inkomsten uit het vreemdelingenverkeer zijn ontleend aan „Wirtschaftsdienst” van 13 Dec. jl. en moeten op schattingen berusten, daar Zwitserland geen officieele betalingsbalans publiceert.

²⁾ De genoemde cijfers zijn ontleend aan een artikel in de Frankfurter Zeitung van 1 Sept. 1934.

¹⁾ In zijn rectorale rede „Oude Waarheden” (1931) heeft Prof. Dr. N. J. Polak zoo terecht op de gevaren van een kunstmatig hoog prijsniveau gewezen.

²⁾ „Toerisme en prijsniveau” in E.-S.B. van 15 Aug. 1934.

toeristenreizen van onze scheepvaartmaatschappijen zijn immers ook gebaseerd op lage prijzen met grooten omzet. Wat dit betreft, kan men gerust zeggen, dat de Nederlandsche reederijen zich vlugger aan de gewijzigde toestanden hebben aangepast dan de Zwitsersche hoteliers. Doch dan bedenke men tevens, dat men in ons land op dit gebied er van overtuigd is, dat een groot deel van de in de scheepvaart geïnvesteerde kapitalen verloren zijn¹⁾ en daaruit ook de consequenties heeft getrokken. Prijshandhaving met het doel om het kapitaal een vergoeding te geven, die economisch niet meer bestaat, beteekent een groot nadeel voor een dergelijk bedrijf. Dit hebben de feiten van de laatste jaren voldoende bewezen. Oude waarden, die men een tijdlang kan negeren, maar tenslotte toch als juist moet erkennen. v. d. V.

¹⁾ Vooral omdat de concurrentie op dit gebied veel scherper naar voren treedt dan bij een hotelindustrie, die aan een bepaalde plaats is gebonden. In Zwitserland is bovendien door de vergunning, welke voor het bouwen en uitbreiden van hotels noodig is en welke practisch op een bouwverbod neerkomt, de concurrentie van nieuwe goedkope hotels uitgeschakeld.

AANTEKENINGEN.

Sterke ontwikkeling van de goudproductie in Rusland.

Het bericht, dat vertegenwoordigers van de Russische goudindustrie zich begin van het volgend jaar naar Zuid-Afrika zullen begeven om de verbeterde methoden van goudwinning te bestudeeren, verdient meer dan gewone belangstelling.

Gedurende het laatste decennium zijn er geen gegevens betreffende de Russische goudproductie bekend geworden. Men bleef er in Rusland zeer geheimzinnig mede. Wel kan men iets afleiden uit de gegevens van de Russische Staatsbank, waaruit bleek, dat Rusland tot de 10 grootste goudbezittende machten ging behooren. Daar niemand goud naar Moskou gaat zenden voor belegging of uit veiligheidsoverwegingen, moest de productie wel zeer belangrijk zijn geworden. De centrale bank van Rusland had dezen zomer reeds een goudbezit van \$ 800 millioen, een bedrag, dat alleen door de Ver. Staten, Frankrijk en Engeland wordt overtroffen.

In het voorjaar werd bekend, dat Rusland in 1934 meer goud had geproduceerd dan de Ver. Staten of Canada en dat het daarmee de tweede plaats in de wereld had veroverd. De ontwikkeling van de goudproductie in de laatste jaren was buitengewoon sterk geweest. In 1928 bedroeg de productie van goud \$ 31 millioen, in 1933 reeds \$ 93 millioen en in 1934 \$ 150 millioen; de productie voor 1935 wordt op \$ 225 millioen geschat.¹⁾

De verwachtingen voor een voortzetting van deze reusachtige ontwikkeling steunen in de eerste plaats op de productie van de laatste jaren en bovendien op de ontdekking van nieuwe rijke lagen. Serebrovsky, de leider van de Russische goudtrust, schat de productie voor 1937 op \$ 500 millioen. Indien deze schatting werkelijkheid zou worden, zou Rusland daarmee de eerste goudproducent van de wereld zijn geworden. Immers, de productie van Zuid-Afrika schommelt de laatste jaren om de \$ 400 millioen.

Opmerkelijk is, dat Rusland ook op het gebied van de goudproductie de communistische principes heeft losgelaten. De pioniersgedachte werd hersteld, waardoor het zoeken naar goud ten zeerste werd aangemoedigd. Einde 1934 werkten er een half millioen Russen in de goudindustrie, hetzij bij de Goudtrust, hetzij in kleine coöperatieve groepen.

De sterke stijging van de goudproductie verdient in meer dan één opzicht de aandacht. Ook al zou Rusland er niet in slagen Zuid-Afrika als grootste pro-

ducent voorbij te streven, dan heeft dit land toch in enkele jaren een zeer belangrijke positie op dit gebied veroverd. Goud is op het oogenblik het goed met de grootste koopkracht en een toenemende goudproductie beteekent een toenemende koopkracht van Rusland op de wereldmarkt. Daarom kan het feit van een stijgende Russische goudproductie voor een verbetering van den internationalen handel zeer belangrijk worden. Nu ook in Nederland belangstelling bestaat voor een verbetering van de handelsbetrekkingen met Rusland, kan het van belang zijn zich te realiseeren, welke mogelijkheden de toenemende goudproductie voor een bevordering van den uitvoer naar Rusland opent. V.

De monetaire tegenstellingen in Duitschland.

De herhaalde betoogen en waarschuwingen van leidende financieele autoriteiten als Dr. Schacht en Graaf Schwerin von Krosigk tegen het gevaar en de nadeelen van devaluatie voor het Duitsche volk doen vermoeden, dat, zij het tot dusver nog voornamelijk onder de oppervlakte, tusschen voor- en tegenstanders dezer politiek een belangwekkende strijd wordt gestreden. De tegenstand op dit gebied tegen de Regeeringspolitiek vindt zijn oorsprong in den boezem der nationaal-socialistische partij, waarschijnlijk in deze gesteund door groote industrieele belangen, zoo merkt Arthur Feiler op in een artikel in „Social Research”. Van dezen strijd is de publicatie van het boek „Der Kampf um den internationalen Handel” van de hand van Albrecht Forstmann, een prominent vertegenwoordiger der partij, een treffend bewijs.¹⁾

Forstmann constateert in zijn boek, dat de verbetering van de conjunctuur in Duitschland een „pseudoconjunctuur” is. Hij gelooft niet in de doelmatigheid van de verschillende kunstmiddelen, die in werking werden gesteld om de „Ankurbelung” op de binnenslandsche markt tot stand te brengen, evenmin als in de uiteindelijke doeltreffendheid van de in dit verband noodig geworden maatregelen tot regeling van het handels- en betalingsverkeer.

De door middel van laatstgenoemde maatregelen verkregen stabilisatie van de Mark is slechts een pseudo-stabilisatie, welke op den duur voor Duitschland een gevaar zal gaan vormen.

Duitschland's herstel kan slechts verkregen worden door een drastische verlaging van den levensstandaard over de geheele linie door middel van deflatie of devaluatie. Forstmann verwerpt deflatie als anti-sociaal en stelt een devaluatie van de Mark voor tot 30 pCt. van de tegenwoordige kunstmatige notering. Hiervan wordt o.a. verwacht een herstel van de koopkrachtpariteit, de mogelijkheid om een op herstel gerichte credietpolitiek te voeren, verlaging van productiekosten door verlaging van vaste kosten en herstel van Duitschland's exportcapaciteit.

In zijn critiek op dit voorstel merkt Feiler op, dat devaluatie beteekent een herverdeling van vermogens en inkomens, die slechts voor debiteuren, en voornamelijk den Staat als grootste schuldenaar, voordeel oplevert.

Engeland en Amerika zijn tot dusver in staat geweest deze consequenties te compenseeren door een gunstige ontwikkeling, gegrondvest op hun daarop gerichte economische politiek.

Duitschland zal daartoe evenwel niet in staat zijn, omdat het een land is met een groot tekort aan gemakkelijk te realiseeren kapitaal, met een relatief geringe capaciteit om nieuw kapitaal te vormen, en omdat het een hoog prijsniveau, relatief lage loonen en een relatief geringe koopkracht van de massa van het volk heeft.

De leidende financieele autoriteiten beseffen, dat onder deze omstandigheden devaluatie van de Mark het land meer nadeel dan voordeel zou geven.

¹⁾ Deze en de volgende gegevens zijn ontleend aan een artikel in „To Day” van de hand van J. F. Chapman.

¹⁾ Uitgegeven bij Haude en Spencersche Buchhandlung Max Paschke. (Berlijn 1935; Prijs R.M. 14.—).

En zij zijn er zich voorts van bewust, dat Duitschland het grootste gedeelte van zijn grondstoffen invoert, hetgeen bij een sterk gedeprecieerde valuta met groote kosten gepaard zal gaan, terwijl het een geweldige schuld in buitenlandse valuta heeft en een onbeteekenenden goudvoorraad. Juist deze groote schuldverplichtingen leiden ertoe, dat ook na devaluatie het betalingsverkeer niet ongeregeld zou kunnen worden gelaten. Trouwens, in den staat van politieke onzekerheid, waarin Duitschland toch nog steeds tot op zekere hoogte verkeert, zou in een dergelijk geval ook kapitaalvlucht op groote schaal geducht moeten worden. Het grootste bezwaar van devaluatie in Duitschland zou vermoedelijk echter nog de sinds de na-oorlogsjaren diep gewortelde angst voor inflatie zijn.¹⁾

De groote vraag is nu evenwel volgens Feiler, of de Rijksregering een devaluatie, waarvan zij de gevolgen zoozeer blijkt te duchten, kan vermijden. De werkverschaffing en herbewapening kosten veel geld en zullen nog meer geld eischen. Dit geld moet op de een of andere manier opgebracht worden door het Deutsche volk, dat reeds door den oorlog en zijn gevolgen zoozeer verarmd is. De Deutsche regering hoopt op herstel van de wereldmarktprijzen. Maar tegelijkertijd worden de inflationistische gevolgen van de buitengewone staatsuitgaven steeds duidelijker zichtbaar.

De waarde druk groeit. Zal het eind hiervan niet, ondanks alle tegengestelde verzekeringen, de door de leidende kringen zoo gevreesde devaluatie moeten zijn? vraagt Feiler in zijn genoemd artikel.

¹⁾ Tot vrijwel dezelfde conclusies komt Dr. Arnd Jessen in zijn onlangs verschenen boek „Lohnt sich eine Abwertung“. (Carl Heymanns Verlag; Berlijn 1935).

De Britsch-Indische suikerproductie.

C. Czarnikow geeft in zijn weekbericht het volgende uittreksel van het jaarlijksche rapport van den Suikertechnoloog in Britsch-Indië:

Gedurende het seizoen 1933/34 werden 65 nieuwe fabrieken opgericht, waardoor het totaal in Britsch-Indië op 123 gebracht werd, waarvan er 112 in werking waren. De 1934/35 campagne zag de verrijzing van verdere 19 fabrieken, waardoor het totaal op 142 fabrieken gebracht werd. Onderstaande tabel geeft gedetailleerde cijfers over de campagnes 1933/34 en 1934/35; van de 142 fabrieken hebben er, zooals hieronder blijkt, in 1934/35 130 gewerkt, 6 fabrieken waren nog niet gereed, terwijl de andere wegens financiële of andere moeilijkheden stil lagen:

	1934/35	1933/34
Fabrieken	130	112
Hoeveelheid gemalen riet ..	6.672.030 tons	5.157.373 tons
„ suiker	578.115 „	453.965 „
„ molasse	233.882 „	190.384 „
Opbrengst van suiker	8.66 pCt.	8.80 pCt.
„ „ molasse	3.50 „	3.68 „

De volgende tabel geeft de productie van suiker direct uit riet gedurende de laatste 10 oogstjaren.

Zooals men ziet, werd in het laatste seizoen ruim 1½ miljoen ton riet meer geoogst dan in het vorige; door een geringer rendement was echter de opbrengst van suiker iets kleiner dan verwacht werd. De districten, die hiervan oorzaak waren, liggen in het

	Aantal Fabrieken	Hoeveelheid		Opbrengst
		Gemalen riet in tons	Suiker	
1925/26	23	659.406	52.990	8.03 pCt.
1926/27	25	742.368	62.941	8.47 „
1927/28	26	786.476	67.684	8.60 „
1928/29	24	791.361	68.050	8.59 „
1929/30	27	989.776	89.768	9.07 „
1930/31	29	1.317.248	119.859	9.09 „
1931/32	32	1.783.499	158.581	8.89 „
1932/33	57	3.350.231	290.177	8.66 „
1933/34	112	5.157.373	453.965	8.80 „
1934/35	130	6.672.030	578.115	8.66 „

Westen der Vereenigde Provincies, terwijl het grootste deel der provincie Punjab veel schade heeft ondervonden door slecht weer en insectenplagen. De schade aan de rietooften toegebracht, waardoor de opbrengst der fabrieken in de Westelijke districten en in de meeste gedeelten van Punjab zoo belangrijk verminderd is, hebben in zekere kringen een vrees doen rijzen over de toekomst der suikerindustrie in deze provincies. Na nauwkeurige bestudeering van deze aangelegenheid blijkt echter, dat hiervoor geen aanleiding bestaat. De ongelijke verdeling van den regenval en vorst zijn klimatologische onregelmatigheden en het is te verwachten, dat deze zich niet vaak zullen voordoen. De schade door Pyrilla en andere plagen en ziekten veroorzaakt was veel ernstiger dan tot dusver kon worden geconstateerd. De stand van het suikerriet in bovengenoemde districten is dit jaar echter uitstekend. De moeilijkheden van het afgelopen seizoen hebben de noodzaak om de rietsoort te verbeteren doen uitkomen en stappen in deze richting worden dan ook genomen zoowel door de fabrieken als ook door de Regering.

INGEZONDEN STUKKEN.

WAAROM WORDT DE STORTING DER WINST OP DE VERMUTING VAN HET GROVE ZILVER IN HET INDISCH MUNTfonds NIET OPGESGHORT?

De Heer J. van Ettinger schrijft ons:

In een naschrift op mijn onder bovenstaanden titel in de E.-S.B. van 27 November jl. geplaatst artikel maakt Mr. Denijs eenige opmerkingen, welke mij aanleiding geven het volgende in het midden te brengen.

Bij de instelling van de Nederlandsche en Nederlandsch-Indische Muntfondsen in 1912 heeft de bedoeling voorgezeten reserves te stichten tegenover te loopen risico's en tegelijkertijd te verhinderen, dat de Regering tot aanmuntingen zou kunnen overgaan ten voordeele van de schatkist.

Aan deze beginselen is niet tekort gedaan door de wet van 8 Juli 1932 (Nederlandsch Staatsblad No. 343) tot wijziging van de Indische Muntwet 1912, waarbij bepaald is, dat de renten van de beleggingen van het fonds onder de middelen van Nederlandsch-Indië zullen worden opgenomen, zoodra de waarde van die beleggingen een bepaalde limiet bereikt heeft. Immers, uit de aan die wet voorafgaande nauwkeurige berekeningen is gebleken, dat het Fonds sterk genoeg was om aan eventueele risico's het hoofd te bieden, terwijl het voordeel, voor het Land voortvloeiend uit de beschikking over de rente der belegde kapitalen, niet van dien aard is, dat de gedachte aan

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	15/21 Dec. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	15/21 Dec. 1935	Sedert 1 Jan. 1935	Overeenk. tijdvak 1934	1935	1934
Tarwe	27.831	967.859	1.335.029	—	18.851	32.855	986.710	1.367.884
Rogge	6.712	237.745	398.175	—	701	15.408	238.446	413.643
Boekweit	871	26.255	23.597	50	100	—	26.355	23.597
Mais	29.184	790.212	878.869	6.266	124.670	214.623	914.882	1.093.492
Gerst	22.879	359.745	374.765	487	32.020	46.035	391.765	420.800
Haver	2.116	148.370	116.069	—	1.660	3.195	150.030	119.264
Lijnzaad	3.560	168.953	202.525	7.056	324.353	254.061	493.306	456.586
Lijnkoek	1.100	46.112	63.014	—	—	55	46.112	63.069
Tarwemeel	395	20.609	20.790	211	7.105	4.016	27.714	24.806
Andere meelsoorten	657	32.905	57.763	170	3.541	7.087	36.446	64.850

aanmunting uit winstbejag bij eenige Regeering ooit zou kunnen opkomen.

Dat het de bedoeling van de Regeering geweest is om het oorspronkelijk karakter van het Indisch Muntfonds te behouden, blijkt uit de behandeling in den Volksraad van het ontwerp van evengenoemde wet. Het door sommigen bepleit denkbeeld om de op de aanmuntingen verkregen winsten geheel of ten deele ten bate van de Indische middelen te doen brengen is door de Regeering krachtig bestreden.¹⁾

Tenslotte nog een en ander betreffende de overneming in 1934 door het Rijk van teeknmunt van het oude gehalte. Aan teeknmunt van het lager gehalte is ten behoeve van Indië van 1 Januari 1920 tot heden aangemaakt voor een nominale waarde van f 111.700.000. Voor de vervaardiging hiervan is gebruik gemaakt van a. teeknmunt, oorspronkelijk gemaakt ten behoeve van Nederlandsch-Indië; b. teeknmunt, oorspronkelijk vervaardigd ten behoeve van Nederland, en c. aangekocht zilver. Nadat in den aanvang van 1934 de nominale waarde van hier te lande uit Indië ontvangen, ingetrokken teeknmunt van het oude gehalte een bedrag van f 111.700.000 overschreed, was met zekerheid vast te stellen, dat de boven deze grens ontvangen grove zilveren munt van het hooger gehalte oorspronkelijk ten behoeve van Nederland was vervaardigd. Met den Minister van Financiën is daarop overeengekomen dat de boven een bedrag van f 111.700.000 ontvangen teeknmunt van het oude gehalte tegen de nominale waarde door het Rijk zou worden overgenomen. Op deze wijze is in 1934 aan het Rijk overgegeven f 20.670.320 aan rijksdaalders van het oude gehalte, uiteraard tegen de nominale waarde van deze formeel nog niet aan den omloop onttrokken munt. Van een en ander is door den Minister van Koloniën in de Tweede Kamer mededeeling gedaan bij de behandeling van de Indische begroting voor 1935.²⁾

Een vermuting van de ingetrokken teeknmunt tot grove zilveren munt van het lager gehalte, zoals Mr. Denijs zich dit voorstelt, zou leiden tot een noodlooze vergroting van den geldsomloop en daardoor in strijd komen met de vóór den aanvang der omneming voor Nederlandsch-Indië aangenomen gedragslijn om niet dan bij gebleken noodzaak over te gaan tot uitbreiding van de circulatie.

¹⁾ Gedrukte Stukken Volksraad zittingsjaar 1931—1932, onderwerp 123, stukken 4 en 5; Handelingen idem, bladzijde 2333, 2334, 2396 en 2397.

²⁾ „Voor wat dit naaste doel betreft, dat wil dus zeggen, dat er geen toeneming van schuld zal plaats hebben, „zijn wij niet onfortuinlijk geweest, want ofschoon wij in 1934 toch een onbelangrijk tekort hadden op den gewonen „dienst, is de schuld met ongeveer 4 miljoen verminderd. „Die toestand is ontstaan door het terugzenden van de „overtollige teeknmunt in 's Lands kas in Indië, die voor „de circulatie niet meer noodig was, teruggezonden werd „naar Nederland en die gebruikt is geworden voor de af- „betaling van schuld aan het Ministerie van Financiën” (Handelingen Tweede Kamer, zitting 1934—1935, bladz. 1354).

ONTVANGEN BOEKEN.

Lohnt sich eine Abwertung? door Dr. Arnd Jessen. (Berlijn 1935; Carl Heymanns Verlag. Prijs R.M. 1.20).

De schrijver geeft zich niet de pretentie het vraagstuk wetenschappelijk te behandelen. Hij wil alleen materiaal aanvoeren, dat voor een zakelijk en logisch antwoord noodzakelijk schijnt. Op grond van de ervaringen in het buitenland en van de verhoudingen in Duitschland komt hij tot een enigszins onbevredigende conclusie, wat thans het beste is voor dit land. Devaluatie is een armzalig middel. Alles wat een devaluatie aan goeds oplevert, is ook bij een stabiele valuta te bereiken. Hoe dit thaus in Duitschland verwezenlijkt kan worden, laat de schrijver in het midden.

Compensatiezaken. Uitgegeven door Amsterdamsche Bank N.V. en Internationale Bank N.V. (Amsterdam z.j.; Drukkerij B. van Mantgem).

STATISTIEKEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Bk.	{ Disc Wissels. 3½ 14 Nov.'35	Lissabon 5 13 Dec.'34
	{ Bel. Binn. Eff. 4 14 Nov.'35	Londen 2 30 Juni'32
	{ Vrsch. in R.C. 4 14 Nov.'35	Madrid 5 9 Juli'35
Athene 7 14 Oct.'33	N.-York F.R.B.	1½ 1 Feb.'34
Batavia 4 1 Juli'35	Oslo 3½ 22 Mei'33
Belgrado 5 1 Febr.'35	Parijs 6 25 Nov.'35
Berlijn 4 22 Sept.'32	Praag 3½ 25 Jan.'33
Boekarest 4 28 Aug.'35	Pretoria 3½ 15 Mei'33
Brussel 2 16 Mei'35	Rome 5 9 Sept.'35
Budapest 4 28 Aug.'35	Stockholm	.. 2½ 1 Dec.'33
Calcutta 3 28 Nov.'35	Tokio 3.65 2 Juli'33
Dantzig 5 21 Oct.'35	Weenen 3½ 10 Juli'35
Helsingfors 4 3 Dec.'34	Warschau 5 26 Oct.'33
Kopenhagen 3½ 22 Aug.'35	Zwits. Nat. Bk.	2½ 3 Mei'35

OPEN MARKT.

	1935				1934	1933	1914
	21 Dec.	16/21 Dec.	9/14 Dec.	2/7 Dec.	17/22 Dec.	18/23 Dec.	20 24 Juli
Amsterdam Partic. disc.	3½/8-7/16	3-1/2	3-1/4	2½, 16-3/16	1/2	3/8-1/2	3/8-3/16
Prolong.	3/4	3-1/4	2¾-3	2 1/2-3	1.	1	2 1/4-3/4
Londen Daggeld...	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1/2-1	1 1/4-2
Partic. disc.	3/4-13/16	3/4-13/16	5/8-3/8	9/16-1/16	1/2 5/8	13/16-1/4	4 1/4-3/4
Berlijn Daggeld...	3-1/4	3-1/4	3 1/8-3/8	3-3/8	3 1/2-4 1/4	4 1/4-5 1/2	—
Maandgeld	3-1/4	3-1/4	3 1/4-1/2	3-3/4	3 1/4-4	4 1/2-6	—
Part. disc.	3	3	3	3	3 1/2	3 7/8	2 1/8-1 1/2
Warenw...	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/4	4-1/2	—
New York Daggeld 1)	3/4	3/4	3/4	3/4	1	1	1 1/4-2 1/2
Partic. disc.	3/16	3/16	3/16	3/16	3/16	7/8	—

1) Koers van 20 Dec. en daaraan voorafgaande weken t/m. Vrijdag

WISSELKOERSEN.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	New York *)	Londen *)	Berlijn *)	Parijs *)	Brussel *)	Batavia 1)
17 Dec. 1935	1.47 5/8	7.27 1/4	59.36	9.75 3/4	24.91	100 3/10
18 " 1935	1.47 7/16	7.26 3/8	59.36	9.76 1/4	24.89	100 3/10
19 " 1935	1.47 3/4	7.28 1/2	59.37 1/2	9.74 1/2	24.88	100 3/10
20 " 1935	1.47 5/8	7.27 1/4	59.35	9.74	24.88	100 1/2
21 " 1935	1.47 5/8	7.27 1/2	59.36	9.72 3/4	24.87	100 1/2
23 " 1935	1.47 1/16	7.27 3/8	59.32 1/2	9.72 3/4	24.86	100 1/2
Laagste d.w. 1)	1.47 1/4	7.26	59.25	9.72	24.80	100
Hoogste d.w. 1)	1.47 5/8	7.28 1/2	59.42 1/2	9.77	24.92	100 5/8
Muntpariteit	2.4878	12.1071	59.263	9.747	34.592	100

Data	Zwitserland *)	Weenen *)	Praag 1)	Boekarest 1)	Milaan **)	Madrid **)
17 Dec. 1935	47.90	—	6.14	1.15	—	20.22 1/2
18 " 1935	47.94	—	6.13	1.15	—	20.23
19 " 1935	47.88	—	6.13	1.15	—	20.19
20 " 1935	47.91	—	6.13	1.15	—	20.18 1/2
21 " 1935	47.87	—	6.13	1.15	—	—
23 " 1935	47.90	—	6.13	1.15	—	20.16
Laagste d.w. 1)	47.82 1/2	—	6.10	1.10	—	20.07 1/2
Hoogste d.w. 1)	48.—	27.75	6.15	1.20	—	20.27 1/2
Muntpariteit	48.003	35.007	7.371	1.488	13.094	48.52

Data	Stockholm *)	Kopen- hagen *)	Oslo *)	Helsing- fors 1)	Buenos- Aires 1)	Mon- treal 1)
17 Dec. 1935	37.50	32.55	36.60	3.20	40 1/2	1.46 1/2
18 " 1935	37.45	32.50	36.55	3.20	40 1/2	1.46 1/2
19 " 1935	37.65	32.55	36.60	3.20	40 1/2	1.46 3/8
20 " 1935	37.52 1/2	32.47 1/2	36.57 1/2	3.20	40 1/2	1.46 3/8
21 " 1935	37.55	32.50	36.60	3.20	40 1/2	1.46 3/8
23 " 1935	37.52 1/2	32.50	36.57 1/2	3.20	40 1/2	1.46 3/8
Laagste d.w. 1)	37.35	32.35	36.40	3.17 1/2	39 3/4	1.45
Hoogste d.w. 1)	37.70	32.65	36.70	3.22 1/2	41	1.47
Muntpariteit	66.671	66.671	66.671	6.266	95 3/4	2.4878

*) Notering te Amsterdam. **) Not. te Rotterdam. 1) Part. opgave. In 't 1ste of 2de No. van iedere maand komt een overzicht voor van een aantal niet wekelijks opgenomen wisselkoersen.

KOERSEN TE NEW YORK. (Cable).

Data	Londen (\$ per £)	Parijs (\$ p. 100 fr.)	Berlijn (\$ p. 100 Mk.)	Amsterdam (\$ p. 100 gld.)
17 Dec. 1935	4.92 3/8	6.62 1/2	40.25	67.86
18 " 1935	4.92 3/8	6.63	40.27	67.86
19 " 1935	4.93	6.59 1/2	40.23 1/2	67.74 1/2
20 " 1935	4.93	6.59 1/2	40.22 1/2	67.75
21 " 1935	4.93 1/8	6.58 3/8	40.22	67.73
23 " 1935	4.92 3/8	6.58 3/8	40.19	67.77 1/2
24 Dec. 1934	4.86	3.90 3/8	23.81 1/4	40 3/16
Muntpariteit..	4.86	3.90 3/8	23.81 1/4	40 3/16

AN GROOTHANDELSPRIJZEN¹⁾

ZUIVEL EN EIERN												METALEN													
BOTER per kg Leeuwarder Comm. Noteering		BOTER p. kg Hefving Crisis Zuivel-Centr.		KAAS Edammer Alkmaar Fabrieks-kaas kl. m/merk per 50 kg.		EIERN Gem. not. Eiermijn Roermond p. 100 st.		KOPER Standaard Locoprijzen Londen per Eng. ton		LOOD Locoprijzen Londen per Eng. ton		TIN Locoprijzen Londen per Eng. ton		IJZER Cleveland Foundry No. 3 f.o.b. Middlesb. per Eng. ton		GIETERIJ-IJZER (Lux III) p. Eng. t. f.o.b. Antwerpen		ZINK Locoprijzen Londen per Eng. ton		GOUD cash Londen per ounce fine		ZILVER cash Londen per Standard Ounce			
fl.	%	fl.	%	fl.	%	fl.	%	£	%	£	%	£	%	Sh.	%	sh.	%	£	%	sh.	%	pence	%	pence	%
1925	2.31	100.0	—	56.-	100.0	9.18	100.0	62.1/6	100.0	36.8/6	100.0	261.17/-	100.0	73.-	100.0	67.-	100.-	36.3/6	100.-	85/6	100.-	32 1/8	100.0		
1926	1.98	85.7	—	43.15	77.1	8.15	88.8	58.11/-	93.5	31.1/6	85.3	290.17/6	111.1	86/6	118.5	68/8	102.5	34.2/6	94.3	85/-	99.5	28 1/8	89.3		
1927	2.03	87.9	—	43.30	77.3	7.96	86.7	55.14/-	89.7	24.4/-	66.4	290.4/-	110.8	73.-	100.0	64/6	96.3	28.10/-	78.8	85/-	99.5	26 3/4	83.3		
1928	2.11	91.3	—	48.05	85.8	7.99	87.0	63.16/-	102.8	21.1/-	57.8	227.5/-	86.8	66/-	90.4	62/8	93.5	25.5/6	69.9	85/-	99.5	26 1/8	81.1		
1929	2.05	88.7	—	45.40	81.1	8.11	88.3	75.14/-	121.9	23.5/-	63.8	203.15/6	77.8	70/6	96.6	68/9	102.6	24.17/6	68.8	85/-	99.5	24 7/8	76.2		
1930	1.66	71.9	—	38.45	68.7	6.72	73.2	54.13/-	88.0	18.1/6	49.6	142.5/-	54.3	67/-	91.8	59/6	88.8	16.17/-	46.6	85/-	99.5	17 3/8	55.4		
1931	1.34	58.0	—	31.30	56.9	5.35	58.3	36.5/-	58.4	12.1/-	33.1	110.1/-	42.0	55/-	75.3	47/6	70.9	11.10/6	31.9	92/6	108.2	13 3/8	41.6		
1932	0.94	40.7	—	22.70	40.5	4.14	45.1	22.17/-	36.8	8.12/-	23.6	97.12/-	37.1	42/-	57.5	37/-	55.2	9.16/-	27.1	118/-	138.0	12 3/8	40.1		
1933	0.61	26.4	0.96	20.20	36.1	3.71	40.4	22.2/6	35.6	7.17/6	21.6	131.18/-	50.4	41/-	56.2	35/-	52.2	10.12/6	29.4	124 7/8	145.8	12 3/8	38.5		
1934	0.45	19.5	1.-	18.70	33.4	3.45	37.6	18.14/6	30.2	6.15/6	18.6	141.19/6	54.2	40/-	54.8	33/7	50.1	8.9/-	23.4	137 7/8	161.0	13 1/8	40.7		

Jan. '34 0.50 21.6 1.- 20.40 36.4 5.05 55.0 21.7/- 34.4 7.7/- 20.2 148.3/- 56.8 39/6 54.1 36/- 53.7 9.12/- 26.5 129/6 151.5 12 3/4 39.7
 Feb. 0.47 20.3 1.- 21.55 38.5 3.68 40.1 20.9/6 33.0 7.4/- 19.8 140.13/- 53.7 39/6 54.1 36/5 54.4 9.-/6 24.9 137 1/2 160.3 12 1/2 38.9
 Mrt. 0.44 19.0 1.- 19.90 35.5 2.71 29.5 20.3/- 32.5 7.3/6 19.7 144.15/6 55.3 40/6 55.5 35/3 52.6 9.2/- 25.2 136/8 159.8 12 5/8 39.3
 Apr. 0.42 18.2 1.- 17.20 30.7 2.72 29.6 20.14/6 33.4 7.4/6 19.8 150.10/6 57.5 41/6 56.8 34/2 51.0 9.7/6 25.9 135 1/2 158.0 12 1/8 38.7
 Mei 0.41 17.7 1.- 16.05 28.7 2.54 27.7 20.4/- 32.5 6.16/6 18.7 144.19/6 55.4 40/6 55.5 32/9 48.9 9.2/- 25.2 136/3 159.4 12 1/8 37.5
 Juni 0.41 17.7 1.- 19.40 34.6 2.74 29.9 19.18/6 32.1 6.14/- 18.4 140.1/- 53.5 40/6 55.5 31/9 47.4 8.16/- 24.3 137 3/4 161.1 12 3/4 38.1
 Juli 0.40 17.3 1.- 21.50 38.4 2.81 30.6 18.11/- 29.9 6.14/6 18.5 142.9/- 54.0 40/6 55.5 32/4 48.2 8.6/- 22.9 137 1/8 161.4 12 3/4 39.7
 Aug. 0.43 18.6 1.- 20.90 37.3 3.32 36.2 17.6/- 27.9 6.14/- 18.4 139.7/6 53.2 40/- 54.8 32/6 48.5 8.7/6 23.2 138/6 162.0 13 40.5
 Sept. 0.43 18.6 1.- 18.12 32.4 3.31 36.1 16.10/- 26.6 6.5/6 17.2 137.17/- 52.6 39/6 54.1 32/6 48.5 7.17/- 21.7 141/- 164.9 13 1/8 40.9
 Oct. 0.43 18.6 1.- 17.37 31.0 3.95 43.0 16.3/- 26.0 6.6/- 17.3 137.19/6 52.7 39/6 54.1 32/6 48.5 7.7/- 20.3 141/10 165.9 14 43.6
 Nov. 0.47 20.3 1.- 17.- 30.4 4.52 49.3 16.11/6 26.7 6.8/- 17.6 139.8/- 53.2 40/- 54.8 32/6 48.5 7.7/6 20.4 139 5/8 163.2 14 7/8 46.3
 Dec. 0.54 23.4 0.95 15.12 27.0 4.07 44.3 16.16/- 27.1 6.6/- 17.3 137.8/6 52.5 39/6 54.1 34/1 50.9 7.4/6 20.0 140 5/8 164.4 14 1/8 45.7

Jan. '35 0.58 25.1 0.90 14.95 26.7 3.12 34.0 16.19/- 27.3 6.5/- 17.2 138.11/- 52.9 39/6 54.1 34/6 51.5 7.6/6 20.4 141 10/8 165.9 14 3/4 45.9
 Feb. 0.52 22.5 0.95 14.37 25.7 3.20 34.9 16.4/- 26.1 6.4/- 17.0 136.8/- 52.1 39/6 54.1 34/6 51.5 7.3/6 19.8 142/8 166.9 14 1/2 46.1
 Mrt. 0.37 16.0 1.02 13.30 23.8 2.74 29.8 16.8/- 26.4 6.7/6 17.5 124.5/6 47.5 38/- 52.1 33/9 50.4 7.-/6 19.4 147/5 172.4 15 1/8 49.0
 Apr. 0.37 16.0 1.08 11.50 20.5 2.31 25.2 18.8/- 29.6 7.5/6 20.0 131.-/6 50.0 38/6 52.7 33/6 50.0 7.11/- 20.9 144/5 168.9 18 1/8 56.6
 Mei 0.34 14.7 1.0 11.85 21.2 2.38 26.0 20.-/6 32.2 8.6/6 22.9 135.5/6 51.7 39/- 53.4 33/6 50.0 8.15/6 24.3 142 3/4 166.4 20 62.3
 Juni 0.41 17.7 1.07 11.95 21.3 2.41 26.3 18.16/- 30.3 8.11/6 23.5 136.5/6 52.0 39/6 54.1 33/6 50.0 8.11/- 23.6 141/6 165.5 19 5/8 61.1
 Juli 0.44 19.0 1.- 12.37 22.1 2.54 27.7 18.10/- 29.8 8.13/- 23.7 140.11/6 51.8 39/6 54.1 33/6 50.0 8.10/- 23.5 140/10 164.7 18 5/8 57.0
 Aug. 0.46 19.9 1.- 15.10 27.0 3.31 36.1 19.15/- 31.8 9.11/- 26.2 135.12/6 51.8 40/- 54.8 33/6 50.0 8.18/6 24.7 140/4 164.1 17 3/8 55.6
 Sept. 0.58 25.1 0.97 20.25 36.2 3.16 34.4 20.10/6 33.1 9.14/6 26.7 135.4/6 51.6 39/6 54.1 33/6 50.0 9.8/- 26.0 141/- 164.9 17 1/8 54.7
 Oct. 0.65 28.1 0.89 19.87 35.5 3.95 43.0 21.3/- 34.1 11.3/- 30.6 136.17/6 52.3 39/6 54.1 33/6 50.0 10.-/6 27.7 141/8 165.7 17 1/8 54.9
 Nov. 0.59 25.5 0.94 16.90 30.2 4.69 51.1 21.2/6 34.0 10.15/6 29.6 135.13/6 51.8 39/6 54.1 33/6 50.0 9.16/- 27.1 141 3/8 165.3 17 3/8 54.7
 Dec. 0.56 24.2 0.95 15.75 28.1 4.70 51.2 21.7/- 34.4 10.11/6 29.0 132.16/- 51.1 39/6 54.1 33/6 50.0 9.10/- 26.3 141/- 164.9 17 1/8 54.7
 1933 0.56 24.2 0.95 15.50 27.7 4.70 51.2 21.10/6 34.7 10.11/- 29.0 132.12/- 50.6 39/6 54.1 33/6 50.0 9.9/6 26.2 141 1/2 165.0 17 1/4 53.7
 1934 0.56 24.2 0.95 15.50 27.7 4.60 50.1 20.18/- 33.7 10.-/6 27.5 132.12/- 50.6 39/6 54.1 33/6 50.0 8.19/6 26.8 141 1/8 165.1 15 5/8 48.6
 1935 0.56 24.2 0.95 4.60 50.1 20.18/- 33.7 9.14/- 26.6 130.10/- 49.8 39/6 54.1 33/6 50.0 8.16/6 24.4 141/1 165.0 12 3/8 39.9

Sept. 1932 79 K.G. La Plata; van 26 Sept. 1932 tot 5 Febr. 1934 Manitoba No. 2 3 Tot Jan. 1928 Western; vanaf Jan. 1928 tot 16 Dec. 1929 American No. 2, van 1. 1928 Malting; van Jan. 1928 tot 9 Febr. 1931 American No. 2, van 9 Febr. 1931 tot 23 Mei 1932 645 K.G. Zuid-Russische. Van 23 Mei—19 Sept. 1932 No. 3 20 Dec.

BOUWMATERIALEN							KOLONIALE PRODUCTEN										
VURENHOUT basis 7" f.o.b. Zweden/Finland per standaard van 4.672 M³.		STEENEN		CACAO G.F. Accra per 50 kg c.i.f. Nederland		COPRA Ned.-Ind. f.m.s. per 100 kg Amsterdam		KOFFIE Robusta Locoprijzen Rotterdam per 1/2 kg.		RUBBER Standaard Ribbed Smoked Sheets loco Londen per lb.		SUIKER Witte kristal-suiker loco R'dam/A'dam per 100 kg.		THEE Aft. N.-I. theev. A'dam gem. pr. Java- en Sumatrathee p. 1/2 kg.		INDEXCIJFER	
fl.	%	fl.	%	sh.	%	fl.	%	cts.	%	Sh.	%	fl.	%	cts.	%	Grondstoffen	Koloniale producten

1925	159.75	100	15.50	100	19	100	42/6	100	35.87	100.0	61.375	100.0	2/11,625	100.0	18.75	100.0	84.5	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0
1926	153.50	96.1	15.75	101.6	19.50	102.6	49/-	115.3	34.-	94.8	55.375	90.2	2/-	67.4	17.50	93.3	94.25	111.5	98.0	98.0	98.0	98.0	102.8
1927	160.50	100.5	14.50	93.5	18.50	97.4	68/-	160.0	32.62	90.9	46.875	76.4	1/6,375	51.6	19.12	102.0	82.75	97.9	87.5	109.1	87.5	109.1	
1928	151.50	94.8	12.-	77.4	18.50	97.4	57/3	134.9	31.87	88.9	49.625	80.9	-10.75	30.2	15.85	84.5	75.25	89.1	84.6	97.4	84.6	97.4	
1929	146.00	91.4	14.-	90.3	21.25	111.8	45/10	107.9	27.37	76.3	50.75	82.7	-10.25	28.8	13.-	69.3	69.25	82.0	81.9	85.5	81.9	85.5	
1930	141.50	88.6	12.50	80.6	20.75	109.2	34/11	82.2	22.62	63.1	32	52.1	-15.875	16.5	9.60	51.2	60.75	71.8	68.0	64.3	68.0	64.3	
1931	110.75	69.3	10.25	66.1	20.25	106.6	22/5	52.8	15.37	42.9	25	40.7	-3	8.4	8.-	42.7	42.50	50.3	46.8	46.8	46.8	46.8	
1932	69.00	43.2	9.25	59.7	15.-	78.9	19/6	45.9	13.-	36.2	24	39.1	-1.75	4.9	6.32	33.7	28.25	33.4	36.1	38.0	36.1	38.0	
1933	73.50	46.0	10.-	64.5	12.75	67.1	15/4	36.0	9.30	25.9	21.10	34.2	-12.25	6.3	5.52	29.5	32.75	38.7	35.2	34.7	35.2	34.7	
1934	76.50	47.9	8.50	54.8	10.50	55.3	13/6	31.8	6.90	19.2	16.80	27.4	-13.875	10.9	4.07	21.7	40	47.3	34.4	32.1	34.4	32.1	

B. Alle Pondennoteringen vanaf 21 Sept. '31 zijn op goudbasis omgerekend; de Dollarnoteringen vanaf 20 April '33 zijn in verhouding van de depreciatie den Dollar t.o.v. den Gulden verlaagd.

KOERSEN TE LONDEN.

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	7 Dec. 1925	14 Dec. 1935	16/21 Dec. '35 Laagste/Hoogste	21 Dec. 1935
Alexandrië..	Piast. p. £	97 1/2	93 1/2	93 1/2	97 1/2
Athene	Dr. p. £	518	520	519	520
Bangkok...	Sh. p. tical	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2	1/10 1/2
Budapest ...	Pen. p. £	16 1/2	16 1/2	16 1/2	16 1/2
Buenos Aires 1	p. peso p. £	17.95	18.—	18.—	18.15
Calcutta	Sh. p. rup.	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 1/2	1/6 1/2
Constantin...	Piast. p. £	613	612	614	614
Hongkong ..	Sh. p. \$	1/4 1/2	1/3 1/2	1/4 1/2	1/3 1/2
Kobe	Sh. p. yen	1/2	1/2	1/2	1/2
Lissabon....	Escu. p. £	110 1/2	110 1/2	109 3/4	110 1/2
Mexico	\$ per £	17 3/4	17 3/4	17 3/4	17 3/4
Montevideo 2)	d. per £	22	22	21 1/2	22 1/2
Montreal ..	\$ per £	4.98 1/2	4.96 1/2	4.96	4.96 1/2
Riod. Janeiro 3)	d. per Mil.	2 3/4	2 1/2	2 1/2	2 1/2
Shanghai ..	Sh. p. \$	1/2 1/2	1/2 1/2	1/2 1/4	1/2 1/2
Singapore ..	id. p. \$	2/4 3/32	2/4 3/32	2/4	2/4 3/32
Valparaiso 4)	\$ per £	128	124	124	125
Warschau ..	Zl. p. £	26 1/2	26 1/2	25 7/8	26 1/2

1) Offic. not. 15 laten, gem. not., welke importeurs hebben te betalen, 1 Oct. 17.02. 2) Offic. not. 6 Dec. 39 1/16; 10 Dec. 39 1/16; 11 Dec. 39 1/16; 12 Dec. 39 1/16; 14 Dec. 39 1/16; 19 Dec. 39 1/16. 3) Id. 11 Mrt. 4 1/4 4) 90 dg. Vanaf 28 Aug. laatste „export” noteering.

ZILVERPRIJS

Londen 1) N.York 2)

Date	Londen 1)	N.York 2)
17 Dec. 1935..	24 1/2	58 3/4
18 „ 1935..	—	55 3/4
19 „ 1935..	23 1/16	53 3/4
20 „ 1935..	—	51 3/4
21 „ 1935..	—	—
23 „ 1935..	21 1/16	50 3/4
24 Dec. 1934..	23 1/16	53 1/2
27-Julij 1914..	24 1/16	59

GOUDPRIJS 3)

Londen

Date	Londen
17 Dec. 1935....	141/1
18 „ 1935....	141/3
19 „ 1935....	141,1
20 „ 1935....	141/1 1/2
21 „ 1935....	141/1
23 „ 1935....	141/1
24 Dec. 1934....	140/8
27 Juli 1914....	84/10 1/2

1) in pence p. oz. stand. 2) Foreign silver in \$c. p. oz. fine. 3) in sh. p. oz. fine

STAND VAN 's RIJKS KAS.

Vorderingen.	7 Dec. 1935	14 Dec. 1935
Saldo van 's Rijks Schatkist bij De Nederlandse Bank	f —	f —
Saldo b. d. Bank voor Ned. Gemeenten Voorschotten op ultimo November 1935 a/d. gemeent. verstr. op a. haar uit te keeren hoofds. der pers. bel., aand. in de hoofds. der grondbel. en der gem. fondsb. bel., alsmede op. op die belastingen en op de vermogensbelasting ..	f 13.798,56	f 526.089,21
Voor schotten aan Ned.-Indië	—	—
Idem aan Suriname	—	—
Idem aan Curaçao	—	—
Kasvord. weg. credietverst. a/h. buitenl. Saldo der postrek. v. Rijkscomptabelen Vord. op het Alg. Burg. Pensioenfondsi) Vord. op andere Staatsbedrijven 1) ...	4.826.429,09	6.815.776,30
Verstr. ten laste der Rijksbegr. kasgelden leeningen aan gemeenten (saldo) ...	133.592.057,16	133.306.378,36
	13.190.951,08	13.191.179,20
	527.932,15	408.703,41
	119.107.525,35	118.556.419,68
	29.518.308,71	34.472.193,31
	—	—
	36.757.578,28	33.171.005,58
	38.023.435,28	37.973.435,28

Verplichtingen

Voor schot door De Ned. Bank ingev. art. 16 van haar octrooi verstrekt	7 Dec. 1935	14 Dec. 1935
Voor sch. d. De Ned. Bk. i. rek. crt. verstr. Schatkistbiljetten in omloop	f 440.999,34	f 8.762.631,48
Schatkistpromessen in omloop	413.807.000,—	413.807.000,—
Schatkistpromessen in omloop	159.930.000,—	152.930.000,—
v.v. rechtstr. bij De Ned. Bank gepl. Daggelden	7.000.000,—	—
Zilverbons in omloop	1.198.705,50	1.197.715,—
Schuld op ultimo November '35 aan de gem. weg. a. h. uit te keeren hoofds. d. pers. bel., aand. i. d. hoofds. d. grondbel. e. d. gem. fondsb. alsmede op. op die bel. en op de vermogensbelasting ..	—	—
Schuld aan het Alg. Burg. Pensioenfondsi) Id. a. h. Staatsbedr. der P.T. en T. 1) ...	347.615,57	119.171,69
Id. aan andere Staatsbedrijven 1) ...	72.452.854,89	68.692.665,82
Id. aan diverse instellingen 1) ...	78.845.031,35	79.230.828,08
In rekg.-crt. met 's Rijks Schatkist.	—	—

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

Vorderingen:	14 Dec. 1935	21 Dec. 1935
Saldo Javasche Bank	f 1.639.000,—	f —
Saldo b. d. Postcheque- en Girodienst Betaalmiddelen in 's Lands kas	167.000,—	173.000,—
	60.676.000,—	62.038.000,—
Verplichtingen:		
Voor schot 's Rijks kas e. a. Rijksinstell. Schatkistbiljetten in omloop	133.306.000,—	129.100.000,—
Schuld aan het Ned.-Ind. Muntfonds. Idem aan de Ned.-Ind. Postspaarbank. Voor schot van de Javasche Bank ...	2.000.000,—	2.000.000,—
	714.000,—	714.000,—
	719.000,—	627.000,—
	—	1.831.000,—

CURAÇOSCHE BANK.

Voor naamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Voor schotten aan de kolonie	Discontos	Diverse reke-ningen 1)	Diverse reke-ningen 2)
1 Novemb. 1935	4.636	4.318	138	47	602	111
1 October 1935	4.624	4.272	183	48	546	133
1 Septemb. 1935	4.526	4.274	111 3)	48	608	206
1 Augustus 1935	4.538	4.402	40 3)	64	606	175
1 Novemb. 1934	4.517	4.567	58	74	663	158

1) Sluftp. der activa. 2) Sluftp. der passiva. 3) Schuld aan de kolonie.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 23 December 1935.

Activa.		
Binnenl. Wis. sels, Prom. enz. in disc.	Hfdbk. f	23.698.711,56
	Bijbnk. „	610.627,40
	Ag. sch. „	3.056.687,09
Papier o. h. Buitenl. in disconto		27.366.026,05
Idem eigen portef.		1.617.750,—
Af: Verkocht maar voor debk. nog niet afgel.		—
Beleeningen incl. vrsch. in rek.-crt. op onderp.	Hfdbk. f	88.193.836,19 1)
	Bijbnk. „	4.397.702,27
	Ag. sch. „	35.180.677,31
	f	127.772.215,77
Op Effecten		123.901.975,27 1)
Op Goederen en Spec.		3.870.240,50
Voorschotten a. h. Rijk		127.772.215,77 1)
Munt, Goud	f	132.599.045,—
Muntmat., Goud		504.583.139,22
	f	637.182.184,22
Munt, Zilver, enz.		20.099.131,13
Muntmat., Zilver		—
Belegging van kapitaal, reserves en pensioenfondsen		39.608.737,08
Gebouwen en Meub. der Bank		4.600.000,—
Diverse rekeningen		2.723.172,02
Staat d. Nederl. (Wet v. 27,5/32, S. No. 221)		15.486.148,55
	f	876.455.364,82

Passiva.

Kapitaal	f	20.000.000,—
Reservefondsen		4.049.884,01
Bijzondere reserve		5.675.000,—
Pensioenfondsen		9.949.192,04
Bankbiljetten in omloop		784.446.545,—
Bankassignatiën in omloop		7.552,26
Rek.-Cour. { Het Rijk	f	5.465.674,94
saldo's: { Anderen		42.625.937,91
		48.091.612,85
Diverse rekeningen		4.235.578,66
	f	876.455.364,82
Beschikbaar metaalsaldo	f	325.330.649,57
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is		813.326.625,—
Schatkistpapier, rechtstreeks bij de Bank ondergebracht		—
1) Waarvan aan Nederlandsch-Indië (Wet van 15 Maart 1933, Staatsblad No. 99)	f	71.153.775,—
2) Waarvan in het buitenland		71.735.212,29

Voor naamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud		Circulatie	Andere opeischn. schulden	Beschikb. Metaal-saldo	Dek-kings-perc.
	Munt	Muntmat.				
23 Dec. '35	132.599	504.583	784.447	48.099	325.331	78,9
16 „ '35	132.599	499.931	782.116	50.513	321.383	78
25 Juli '14	65.703	98.410	310.437	6.198	43.521	54

1) Onder de activa.

JAVASCHE BANK.

Data	Goud	Zilver	Circulatie	Andere opeischn. schulden	Beschikb. metaal-saldo
21 Dec. '35 2)			156.870	27.500	28.672
14 „ '35 2)	102.420		159.020	24.170	28.974
23 Nov. 1935	80.017	22.456	157.785	18.651	31.899
16 „ 1935	75.017	21.860	162.344	16.783	25.226
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842

Data	Wissels. buiten N.-Ind. betaalb.	Dis-conto's	Belee-ningen	Diverse reke-ningen 1)	Dek-kings-percentage
21 Dec. '35 2)	2.250		80.830	10.880	56
14 „ '35 2)	2.470		79.320	11.160	56
23 Nov. 1935	3.001	10.303	53.313	10.242	58
16 „ 1935	2.755	10.371	59.600	10.142	54
25 Juli 1914	6.395	7.259	75.541	2.228	44

1) Sluftp. activa. 2) Cijfers telegrafisch ontvangen.

